

ОДЕСЬКЕ ЖИТТЯ

ЧИТАТИ КОРИСНО!

№37 (987) 17 вересня 2025 року

РЕКОМЕНДОВАНА ЦІНА 14 ГРН.

Врятувати Куяльник

Навіщо одесити збирали сіль на міліючому лимані?

Спекотне літо майже на третину висушило Куяльницький лиман. Оголене дно вкрите шаром солі, а вода, що відступила, перетворилася на рожеву ропу. Щоб привернути увагу уряду до можливої екологічної катастрофи, зібрати надлишок солі, яка може стати згубною для життя Куяльника, одесити вийшли на толоку.

Продовження читайте на стор. 2-3

Анонси • Анонси

Про «неправильні» чеки і права споживачів: як діяти, якщо підозрюєте обрахунок на касі

3

СТОР.

Ковбасна столиця України святкує ювілей: 235 років Любашівці

11

СТОР.

Здійснено за підтримки Асоціації «Незалежні регіональні видавці України» та Foreningen Ukrainian Media Fund Nordic в рамках реалізації проекту Хаб підтримки регіональних медіа. Погляди авторів не обов'язково збігаються з офіційною позицією партнерів.

Асоціація
Незалежні Регіональні
Видавці України

РЕКЛАМА

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
за старою ціною

«Одеське життя» з програмою ТБ

ТЕЛЕПРОГРАМА 24 КАНАЛА 3 22 СІЧНЯ ПО 4 ЛЮТОГО

ЧИТАТИ КОРИСНО!

Анонси • Анонси

«Я безхатько двома дитинками»

Ціна на місяць **48 ГРН**

Передплатний індекс **96217**

В каталозі Одеської області – стор. 14.

Газету можна купити в усіх поштових відділеннях Одеси та Одеської області. Запитуйте у листоноші.

Здійснено за підтримки програми «Сильніші разом: Медіа та Демократія», що реалізується Всесвітньою асоціацією видавців новин (WAN-IFRA) у партнерстві з Асоціацією «Незалежні регіональні видавці України» (АНРВУ) та Норвезькою асоціацією медіабізнесу (MBL) за підтримки Норвегії. Погляди авторів не обов'язково відображають офіційну позицію партнерів програми.

Сильніші Разом

Норвегія World Association of News Publishers Асоціація Незалежні Регіональні Видавці України

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС **96217**

Асоціація Незалежні Регіональні Видавці України

Газета є членом Української асоціації медіа бізнесу та Асоціації Незалежних регіональних видавців України

ЦІНИ ТИЖНЯ

Ціни на вересневому Привозі: а дешевше буде?

Вересневий Привоз. Людей — море. Гомін, маленькі суперечки іноді стають не такими вже й маленькими. Хтось жаліється, що сонце таке палюче, що «нічого не видно — ні товару, ні цін». Хоча все це — дрібниці та «атмосфера» нашого Привозу: там завжди комусь щось не подобається. А що з вересневими цінами?

ЦІНИ НА ОВОЧІ*:

- картопля.....	25-40 гривень;
- цибуля.....	25-35 гривень;
- помідори.....	25-90 гривень;
- буряк.....	35-50 гривень;
- кабачки.....	20-45 гривень;
- огірки.....	25-55 гривень;
- солодкий перець.....	30-80 гривень;
- баклажани.....	30-80 гривень;
- капуста.....	30-40 гривень;
- часник.....	130-150 гривень;
- морква.....	35-50 гривень;
- зелень.....	від 5 гривень.

ЦІНИ НА ФРУКТИ:

- яблука.....	35-70 гривень;
- груші.....	50-100 гривень;
- банани.....	60-80 гривень;
- грейпфрути.....	60-80 гривень;
- гранати.....	180-230 гривень;
- лимони.....	80-130 гривень;
- виноград.....	50-160 гривень;
- хурма.....	90-180 гривень;
- апельсини.....	60-130 гривень;
- полуниця.....	180-220 гривень;
- персики.....	50-100 гривень;
- абрикоси.....	50-90 гривень;
- сливи.....	30-80 гривень;
- кавуни.....	15-20 гривень.

СКІЛЬКИ НА ПРИВОЗІ КОШТУЮТЬ ЯЙЦА, СИР, БРИНЗА:

- яйця (десяток).....	35-90 гривень;
- бринза.....	200-270 гривень;
- сир.....	100-160 гривень.

ЦІНИ НА М'ЯСО

Яловичина-телятина:

- задня частина.....	250-290 гривень;
- теляча шия.....	200-220 гривень;
- ребра.....	130-170 гривень;
- антрекот.....	180-220 гривень.

Свинина:

- задня частина.....	200-230 гривень;
- шия.....	280-300 гривень;
- лопатка.....	220-250 гривень;
- ребра.....	210-220 гривень;
- сало свіже.....	70-250 гривень;
- сало солоне.....	100-250 гривень.

ЦІНИ НА РИБУ:

- товстолобик.....	50-110 гривень;
- карасі.....	70-90 гривень;
- лобань.....	90-150 гривень;
- судак.....	150-250 гривень;
- короп.....	90-170 гривень.

Марія КОТОВА. Фото авторки

*Ціни за кілограм

ПОДІЯ ТИЖНЯ

Врятувати Куяльник

Навіщо одесити збирали сіль на міліючому лимані?

На толоці провели спеціальні обряди.

(Продовження. Початок на стор. 1)

3 лопатами та ритуальними пряниками

Ініціатор акції — Національний природний парк «Куяльницький» за підтримки громадської організації GoGlobal і Чорноморського солезаводу. Саме «профільне підприємство» надало всім охочим самостійно добувати сіль спеціальні совки, лопати, сита і навіть тачки. А крім того — організувало харчування для трудящих. Зголоднілих соледобувачів пригощали пловом та юшкою.

Можна було поласувати надзвичайно смачними та ситними пряниками.

Майстрині спочатку не хотіли розкривати авторський рецепт. А потім «розкололися»: спельтове борошно — тобто змелене на жорнах з цільного зерна, мед, імбир. А зверху — крапелька куяльницької солі. До того ж **пряники ці не прості, а ритуальні. На кожному — свій символічний знак.** Мені, наприклад, дістався пряник із символом грошей.

Щоб працювалося веселіше, а результати були відчутніші, сіль людям допомагала, а Куяльнику не заважала, **провели на толоці спеціальні обряди. Про традиції чумацтва, магію солі розповів Юрій Шевченко** (Криничар) — чумац-реконструктор, як він представився. Найперше разом з дівчатами провів ритуал «на погоду». Похмуре небо почало прояснюватися! І вода в лимані може з'явитися через обряди, вважає Криничар. Для Куяльника є особливі ритуали — так само, як для кожного місця в Україні.

— **Традиції дають відповіді на всі питання, — переконаний Юрій Шевченко. — Але вони не музейні експонати — це спосіб життя, розуміння того, хто я, звідки і куди йде мій шлях.** А українською і галактика називається Чумацький Шлях, і назви сузір'їв у нас теж свої — Стожари, Малий Віз, Великий Віз.

Про новий солезавод і музей солі

Чорноморський солезавод поки що тільки будується — у селищі Великодолинське. За словами його директора Ан-

Юрій Шевченко.

дрія Росса, це буде перший такого роду завод в Україні.

— Після того як агресор знищив «Артемсоль», в Україні проблеми з сіллю. Зараз її імпортуємо, і не дуже якісну. І ми перейняли досвід європейських країн, які залишившись без «Артемсолі», побудували заводи і почали завозити сировину з усього світу: з Америки, Африки, Індії, — розповів Андрій Юрійович. — Неважливо, звідки буде сировина, — важливо, що сама сіль буде якісною. Передбачено кілька стадій її обробки.

Завод планує виробляти близько 15000 тонн солі на місяць і забезпечувати принаймні половину потреб України. А ось щодо Куяльницького лиману комерційного інтересу у Чорноморського солезаводу немає. Хоча ідея відродити басейновий, етнічний спосіб видобутку — як це було в XVIII–XIX століттях — є.

— Тут невеликі обсяги. І, швидше за все, навіть якщо буде якийсь видобуток, то більше для потреб музею солі. І те, що там буде видобуватися, піде як сувенірна продукція, — припускає Андрій Росс. — Куяльницька сіль дуже корисна. Ми провели аналізи, а зараз віддали в лабораторію в Німеччину, щоб отримати міжнародний сертифікат. Але **це не сировина для промислового виробництва**, адже її тут і недостатньо, і занадто дорого і складно виробляти.

— **Сіль Куяльницького лиману не харчова.** Крім хлориду натрію (NaCl, тобто звичайної солі) вона містить ще солі кальцію, калію, магнію, — розповіла технолог Чорноморсько-

Адрій Росс.

Історія «ОЖ»: слідами Чумацького шляху

Сіль на Куяльнику почали добувати ще в XVI столітті. Випарювали її з води в лагунах лиману. Територію огорожували, робили невелике заглиблення. І приблизно через тиждень спекотної та ясної погоди отримували шар солі. Її вивозили та складали на березі. Соляні піраміди висихали на сонці, зайві домішки вивітрювалися та вимивалися дощами. Вже в ті часи сіль Куяльницького лиману вивозилася до Польщі та інших країн Європи.

У XVII–XVIII століттях Куяльник став місцем промислу для **запорожців і чумаків**. Вони розвозили сіль по всій Україні, поставляли на європейські ринки. Чумацький шлях був важким і небезпечним. Він пролягав через пустельні степи, де мандрівників могли пограбувати і вбити татарські кочівники. Недарма на середньовічній карті степові території нинішньої України названі Диким полем.

Нелегко було вести соляний бізнес і під час кровопролитних козацьких повстань, національно-визвольної війни, боротьби за гетьманську булаву. **Збираючись у дорогу, чумаки оби-**

рали отамана, який користувався необмеженою владою. І, звичайно, ретельно озброювалися. У небезпечну дорогу вирушали великими групами — валками. В одній валці могло бути до 150 возів. Тяглову силою служили воли. Їх запрягали по одній або навіть по три пари. На одному возі вони могли перевезти до двох тонн вантажу. **Вдень дорогу визначали за сонцем. Замість годинника на передньому возі сидів півень. А вночі напромок звіряти з зірками.** З тих пір нашу галактику українці називають Чумацьким Шляхом. Незважаючи на труднощі та небезпеки, чумацький промисел активно розвивався аж до середини XIX століття. Вирішальний удар по ньому завдала залізниця. У 1865 році була запущена перша залізнична гілка Балта — Одеса. **В 1858 році право на організацію солепромислів на Куяльнику отримав майбутній міський голова Микола Новосельський.** Міська дума, яка затвердила права підприємця на видобуток солі, передала йому частину будівель Куяльницького курорту для зберігання продукції та для квартир службовців соляних промислів.

Видобуток солі на Куяльницькому лимані. Фото В. Кугеля. Знімок з особистого архіву Ю. Маслова. Одеса. 1920-ті рр.

Передбачалося осушити південну частину лиману — в районі сучасних сіл Красносілка та Корсунці. І там випарювати сіль. Для цього дві великі балки, якими вода проникла в цю частину, були загачені. Але ідея створити самосадочне озеро провалилася. Замість того були споруджені басейни площею 21300 м², які з часом збільшилися в 10 разів. Незадовго до вступу на посаду Одеського міського голови, Новосельський передав солепромисли міністерству фінансів. А воно своєю чергою розділило Куяльник на сім ділянок і почало здавати їх в оренду.

Після революції на берегах лиману було безліч дрібних водоемів, де місцеві жителі видобували сіль кустарним способом. В 1920–1930-ті роки сіль добували артілі. Післяреволюційні рекордні видобутки в рапортах звучали так: «Куяльницькі промисли працювали ударно. 1922 року було зібрано рекордний урожай — два мільйони 700 тисяч пудів солі». **Роботи солепромислів тривали на лимані до 1931 року. Однак сильні паводки серйозно їх пошкодили.** Тоді було прийнято рішення солепромисли не відновлювати, адже працювали інші родовища солі.

ОДЕСЬКЕ ЖИТТЯ

Засновник — Геннадій Чабанов, головний редактор
Видавець — Інформаційне агентство «Центр медіа»

Редактор — Юлія Дріга

Тираж у вересні — 18800 прим.

Рекомендована ціна у роздріб — 14 грн.

Адреса редакції:

65058, м. Одеса, вул. Добровольців, 2, оф. 314

Тел.: (095) 832-54-71;

тел./факс: (048) 734-22-77;

www.odessa-life.od.ua E-mail: mail.centrmmedia@gmail.com

тел. відділу реклами: (048) 748-02-99

gazeta_np@ukr.net

Матеріали, позначені знаками Р та РР, під рубриками «Реклама», «На правах реклами», «Вільна трибуна», «Суспільство», «Думка», «Політика і суспільство», «Фінанси для всіх», «Прес-реліз» публікуються на правах реклами.

Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець

Ідентифікатор медіа R30-03402

в Реєстрі суб'єктів у сфері медіа

Газета виходить щотижня за середами

Номер надрукований:

ООКП «Видавництво «Чорномор'я»

65008, м. Одеса, пл. Б. Дерев'янка, 1

Замовлення №335

Дата виходу 17.09.2025 р.

Листування з читачами — лише на сторінках газети

Куяльницька сіль на нашому столі

Звичайно, з толоки одесити принесли куяльницької солі й собі додому. У нашій родині вона використовується не тільки для ванн, але й в кулінарії. Хоча спочатку чоловікові було просто цікаво дізнатися, яка концентрація солі у воді Куяльника. Його метод «видобутку» та очищення, звичайно, промисловим не назвеш. Але результат вийшов відмінний. Для любителів дослідів та експериментів — фірмовий домашній рецепт. **Набрати півтора літра води з лиману.** Вдома процідити через щільну лляну тканину. Випарити до сухого стану. Потім вже суху сіль зав'язати в вузлики з лляної тканини і нагрівати в каструльці з водою, поки сіль повністю не розчиниться. Випарити отриманий розчин ще раз. **В результаті — маємо третину півлітрової банки відмінної солі.** Правда, з ледь помітною гірчинкою — ймовірно, через присутність деякої кількості інших солей. **Найсмачнішими приправлені куяльницькою сіллю виходять смажена риба та морепродукти.** Спробуйте!

го солезаводу Валерія Баранова. — Зате вона дуже добре підходить для ванн. За рахунок солей магнію чудово діє на суглоби, заспокоює нервову систему.

Про соляні «медузи» та лист президенту

Проходила толока на березі лиману з боку Усатівської громади. Саме тут, за словами організаторів, до 1931 року велося видобування солі.

Вода від берега відійшла дуже сильно — здавалося, лиман можна перейти посуху до Красносілки. А солоність Куяльника, за даними фахівців, становить сьогодні понад 300 проміле, що значно перевищує середню солоність морської води. У рожевій ропі — як сніжинки або медузи — формуються соляні пластинки. Поступово вони опускаються на дно й утворюють шар цілющої куяльницької грязі. Сіль не пропускає повітря. **Занадто висока її концентрація може змінити хімічний склад і консистенцію грязі.** А це вже вплине на ефективність її лікувальних властивостей. І **Куяльницький лиман, знаменитий своїми цілющими якостями, може перетворитися просто на брудну солону калюжу.**

Щоб запобігти загибелі лиману, ініціатори акції «Я рятую Куяльник» подали петицію до Кабміну та відкритий лист президенту з вимогою вжити заходів для його порятунку. Вони закликають створити спеціальну робочу групу при Кабміні, програму проведення досліджень екологічного стану лиману, провести інвентаризацію всіх попередніх досліджень. І знайти, нарешті, оптимальне рішення проблеми.

— Можна сказати, що зараз війна, не на часі. Тут потрібні дуже великі інвестиції. Але насправді є дуже багато грантових програм, — зазначають волонтери GoGlobal. — Це не бюджетні гроші — це гроші європейських країн, які вкладаються в екологічні проекти. Можливо, варто об'єднати кошти державного бюджету та недержавні. Але якщо ми зараз не підніmemo це питання, через кілька років Куяльник втратимо.

Всі учасники толоки підписали відкритий лист до президента та Кабміну. Адже дуже важливо, щоб про Куяльник заговорили по всій Україні.

А за кілька годин на березі виросла волога соляна гірка — вагою приблизно 500 кілограмів.

Незабаром одеситів запрошують на нову толоку — 18 вересня в Усатівській громаді. Слідкуйте за анонсами Національного природного парку «Куяльницький».

СПОЖИВАЧ

Якщо в магазині видали «неправильний» чек

Про права споживачів розповіли у Держпродспоживслужбі

Кілька років тому популярні українські торговельні та аптечні мережі, щоб зменшити використання паперу, почали активно впроваджувати електронні чеки. Іноді покупцям не залишають альтернативи, крім як отримувати чек у цифровому форматі. До того ж, ймовірно, з метою економії, паперові чеки часто друкують мікроскопічним шрифтом. Чи є правила для оформлення і друку чеків? Як захищені права споживачів, які отримують розрахункові документи різних видів? Нам прокоментували ситуацію фахівці Держпродспоживслужби в Одеській області.

Одесити скаржаться на дрібний шрифт та зайві товари в чеках

— В одному з магазинів мережі «Таврія», що в нашому дворі, почали видавати чеки з таким дрібним шрифтом, що з моїм 96%-вим зором прочитати їх практично неможливо. Шрифт не лише дрібний, але й розмазаний, у буквах бракує деяких елементів. Окрім того, у чеках почали з'являтися чупа-чупси, які я не купувала. Це сталося двічі, — розповідає одеситка Таміла. — Йти лягтися після того, як щойно прийшла додому ввечері, було лінь. Але коли це повторилося, я запитала сусідів, чи стикалися вони з подібним. Здебільшого люди не перевіряють чеки, але є й такі, хто звертає на це увагу. І в двох сусідів теж виявилися зайві чупа-чупси в чеках. Ми з одним із таких чеків пішли до адміністратора, і після цього ситуація не повторювалася, — додає вона. — А у великих магазинах іноді один товар пробивають кілька разів. Саме після декількох таких порушень я почала уважно перевіряти чеки, хоча це дуже складно через дрібний шрифт.

Куди звертатися одеситам, якщо чек «змазаний»?

Дійсно, прочитати касовий чек не завжди просто — іноді шрифт дуже дрібний. В Україні немає чітких норм щодо розміру і типу шрифтів для розрахункових документів. Згідно з Державним стандартом України (ДСТУ), який встановлює вимоги до оформ-

лення документів, лише «рекомендується» використовувати стандартні шрифти, такі як Times New Roman або Arial. Розмір шрифту пропонується в межах 12-14 пунктів — щоб покупець міг прочитати чек без зайвих зусиль. Однак ці параметри не є обов'язковими, тому неможливо притягнути до відповідальності торговельну мережу за використання дрібного шрифту.

Інша ситуація, якщо чек «змазаний». За наказом Мінфіну на платіжному документі повинні бути чітко видні такі дані:

- номер касового апарату, зареєстрованого фіскальною службою;
- дата та час операції;
- підсумкова сума покупки;
- інформація про касира (прізвище та ім'я);
- порядковий номер касової операції.

Якщо ця інформація на чеку неможлива до прочитання, такий документ вважається невиданим або таким, що не містить обов'язкових реквізитів. У такому випадку покупець не зможе захистити свої права, а держава — здійснити повний податковий контроль.

Тому покупець, який отримав «змазаний» чек, має повне право поскаржитись через офіційний портал Державної податкової служби України або за телефоном Державної податкової служби в Одеській області: (048) 707-28-70. В заяві потрібно описати ситуацію і додати фотографії чека, товару та, якщо можливо, касового апарату в магазині. За порушення на продавця накладається штраф у розмірі 100% вартості проданих товарів

(послуг) при першому випадку і 150% — при повторному.

Тому не варто викидати чеки, навіть якщо вони виглядають непридатними.

Де знайти електронний чек?

Згідно з Законом України «Про захист прав споживачів», продавець зобов'язаний надати покупцеві розрахунковий документ під час продажу товару. Цей документ повинен бути створений в електронній формі негайно після передачі товару або послуги. **Електронний чек надсилається споживачеві на абонентський номер, електронну пошту або через QR-код у мобільному додатку торговельної мережі.** Наприклад, у мережі «Сільпо» всі е-чеки зберігаються в додатку, де також можна перевірити історію покупок. Цей варіант — зручний, оскільки споживач може перевірити чек одразу, не відходячи від каси. У разі необхідності функцію друку можна включити.

Як діяти, якщо підозрюєте обрахунок на касі

Згідно з «Порядком провадження торговельної діяльності та правил обслуговування споживачів», під час розрахунку касир має чітко озвучити суму покупки, суму, яку споживач передає, і видавати здачу разом із розрахунковим документом. У разі підозри на обрахунок покупець має право вимагати перевірки та коригування. Продавець зобов'язаний провести перевірку товару з наданням відповідних документів і приладів, що підтверджують правильність ціни, ваги та інших характеристик товару.

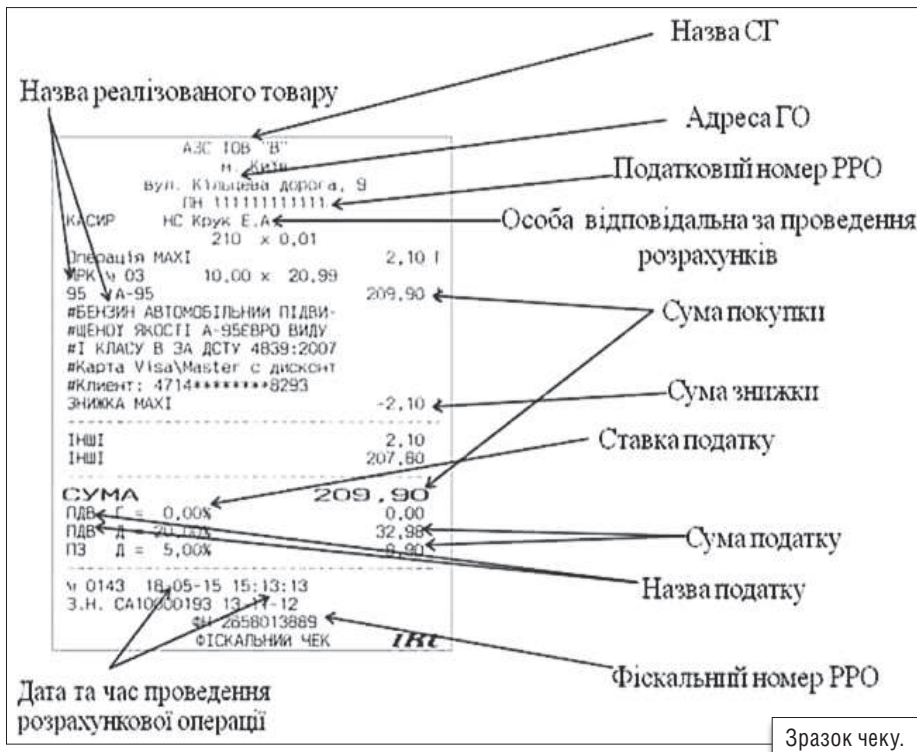
Якщо товар виявився неякісним, споживач має право вимагати його обміну або повернення за умови наявності розрахункового документа (паперового або електронного).

Електронний чек та звернення до Держпродспоживслужби та суду

Електронний чек має таку саму юридичну силу, як і паперовий. Якщо споживач отримав чек і має підозри на порушення його прав, він може звернутися до Держпродспоживслужби. Для цього необхідно подати копію чека, найменування продавця, його адресу та відповідь продавця на скаргу.

Споживачі також можуть звернутися до суду для захисту своїх прав. У разі задоволення позову суд може вирішити питання відшкодування моральної шкоди, а споживачі звільняються від сплати судового збору за позовами, пов'язаними з порушенням їхніх прав.

Тож візьміть за правило перевіряти чеки на місці, і якщо знайдете зайвий товар або інші неточності, не зволікайте з подачею скарги до адміністрації.

■ ДО УВАГИ БАТЬКІВ

Школа за гроші

Які платні послуги викликають питання у батьків?

Постанова Кабміну №808 від 7 липня 2025 року про розширення платних послуг в державних школах викликала багато обговорень. Батьки та освітяни ставлять питання, чи не стане це ще одним тягарем для сімей. Які послуги тепер будуть платними, як це позначиться на навчанні дітей та чи дійсно це все за «добровільною» згодою — розбираємося разом із фахівцями та батьками, які вже зіштовхуються з новими вимогами.

Було і стало: які послуги у школах стануть платними?

Раніше існувало лише два напрями надання платних послуг:

- проведення позаурочних заходів, свят (на канікулах, у святкові та вихідні дні);
 - додаткові заняття, які не входять до базового навчального плану (гуртки, майстер-класи, практикуми, тренінги).
- Зараз додали:**
- репетиторство;
 - перебування дітей у групах подовженого дня;
 - іспити та контроль для визнання неформальної освіти.

Щоправда, була інформація, що уряд розглядає питання підтримки груп подовженого дня за державний кошт. Але підтвердження того поки що не було.

Батьки, з якими я спілкувалась, дуже хотіли зрозуміти, скільки тепер коштуватиме подовженка, як складатимуться відносини вчителя з учнями, якщо з одними він спілкуватиметься лише на уроках, а з іншими — займатиметься репетиторством? Чи не призведе це до різного ставлен-

ня до учнів? І взагалі, що буде, якщо батьки не погодяться на платні послуги?

Одеські освітяни про платні послуги говорити не поспішають

За законом, оприлюднити вартість платних освітніх послуг учбовий заклад повинен не пізніше ніж за 15 календарних днів до початку їх надання. Також заклад освіти має забезпечити на своєму вебсайті (а в разі його відсутності — на вебсайті засновника) відкритий доступ до інформації про перелік додаткових освітніх та інших послуг, їх вартість, порядок надання та оплати. Це передбачає стаття 30 Закону України «Про освіту».

Подивившись сайти шкіл, гімназій та ліцеїв Одеси, жодної інформації про платні послуги не знайшла.

Тому вирішила отримати хоч якісь роз'яснення в департаменті освіти міської ради. Спочатку директорка Олена Буйневич була у відпустці (хоча невже крім керівниці ніхто не володіє цією інформацією?), потім мені просто не відповідали, а згодом запропонували прийти на брифінг. Але там Олена Буйневич швидко пробігла по основних питаннях

підготовки до нового навчального року, а на питання щодо платних послуг відповіла, що вона вдячна законодавцям за те, що платні послуги тепер будуть офіційними і вчителі отримають гроші за додаткову роботу.

Також додала, що в кожній школі Одеси будуть створені безоплатні групи подовженого дня одночасно з платними. Хто матиме право на відвідування безоплатних груп, скільки, хоч приблизно, коштуватиме тепер подовженка, чим відрізнятимуться умови перебування дітей, — про це не було сказано ані слова. Поспілкуватись окремо, дати інтерв'ю керівниця відмовилась.

Держава не хоче платити за освіту дітей

Для того щоб діти могли отримувати платні освітні послуги, батьки мають добровільно написати відповідну заяву керівнику закладу освіти на отримання таких послуг. Відповідно до пункту 1.6 Порядку надання платних послуг, платні освітні послуги надаються на підставі письмової заяви фізичної особи. **Керівник закладу освіти не має права примушувати** здобувачів

освіти та їхніх батьків отримувати будь-які платні послуги у сфері освітньої діяльності.

Батьки, з якими я спілкувалась, впевнені, що добровільність платних послуг в школі вже давно пішла у минуле. Бо діє багато маніпулювань: «ви що, вважаєте свою дитину гіршою за інших і не хочете, щоб вона додатково займалась?», «невже вам шкода грошей на свою дитину?».

Досить жорстко щодо перспектив реалізації прийнятої постанови КМУ висловилась співголова ГО «Батьки SOS» Альона Парфьонова.

Альона Парфьонова.

нова. Вона впевнена, що тепер вчитель втрачає сенс якісної праці за зарплату, йому вигідніше орієнтувати батьків учнів на платні заняття. Чітких систем внутрішнього аудиту, який заперечував би поступове збільшення платних послуг відносно учбового плану, на сьогодні теж не існує.

— Платні послуги мають бути винесені за межі школи. Бо якісна освіта повинна надаватися в самій школі, а ми зараз фактично підмінюємо це поняття. Виходить, що якість — це те, за що треба доплачувати», — каже Альона Парфьонова. І з нею важко не погодитись.

Світлана КОМИКАРЕНКО

■ ЖИТТЯ ПІСЛЯ ОБСТРІЛІВ

Зруйнований корпус центру.

Нова домівка замість руїн:

Та червнева ніч запам'яталась жакливою протиприродністю: удар шахеду зруйнував інклюзивно-ресурсний центр №1 — унікальний простір, де допомагали особливим дітям. На ранок всі, хто бачив зруйновану будівлю, звісно, втішались тим, що ніхто не постраждав, та ставили лише одне запитання — яке майбутнє чекає на центр? «Одеське життя» з'ясувало, коли він запрацює.

Де зараз працює Одеський інклюзивно-ресурсний центр

Щоб не втратити напрацьовані досягнення інклюзивного центру, треба було швидко визначити, де далі працюватиме колектив. Адже його допомоги в Одесі потребує майже тисяча дітей.

Перший прихисток надала Одеська спеціальна школа №75. Саме тут центр працював до вересня, а тепер переїздить до ліцею №122 на вулиці Старопорто-франківській. Ремонтні роботи у приміщеннях виконує організація «10 квітня», а з оснащенням, меблями, оргтехнікою допомагає ЮНЕСКО. Її представники побували в Одесі, побачили зруйнований центр і прийняли рішення про допомогу.

Не менш важливо, що і 75-та шко-

ла, і 122-й ліцей знаходяться в тому ж районі, що й знищений центр на вулиці Мечникова, на відстані всього в декілька кварталів. В міському департаменті освіти шукали будівлю, яка б знаходилась недалеко, була безпечною та підходила для розміщення всіх фахівців та дітей. Завдяки такому підходу батькам та особливим дітям не доведеться пристосовуватися до нового маршруту.

В інклюзивному центрі тепер працюватимуть за новими методиками

Представники ЮНЕСКО також придбали та передадуть Центру унікальні методики.

— Є компанія, яка запропонувала нам опанувати п'ять найсучасніших американських методик тестування дітей з розладами аутистичного спектру (РАС), а таких дітей у світі

Вікторія Пастерначенко.

Поради фахівця

Стартував новий навчальний рік. Це час не лише для отримання нових знань, а й місяці посиленого навантаження на очі наших дітей. Коли потрібно обмежувати використання мерехтливих екранів, скільки разів треба відвідувати офтальмолога, — про це і не лише ми говоримо з лікаркою-офтальмологінею одеської дитячої міської поліклініки №4 Аліною Ткаченко.

Коли потрібно вести дитину до офтальмолога?

— Аліно Володимирівно, напевно, є суттєва різниця між розвитком та обстеженням ока дитини й дорослої людини?

— Зір дитини формується орієнтовно до 12 років. Тому період десь до років 13 — вкрай важливий, потрібні регулярні перевірки. Діти, особливо молодшого віку, не завжди можуть зрозуміти, що з їхнім зором не так, тому варіант нормавідхилення їм незрозумілий. Отже відповідальність у першу чергу лежить на батьках. У разі будь-яких відхилень до лікаря слід звертатися негайно, якщо ж немає скарг, я рекомендую проходити огляд раз на півроку.

Під час профілактичного огляду.

— Якщо дитина не скаржиться, існують якісь специфічні ознаки погіршення зору?

— Найпоширеніші ознаки, якщо ми говоримо вже про дітей від 5 років: дітки примружують очі, занадто близько до них тримають іграшки, книжки, телефони або сідають біля телевізорів чи моніторів. Загалом час від часу батькам потрібно запитувати, чи не болять очі, можливо, є сльозотеча, почервоніння, відчуття «піску», якісь плями чи «мушки» перед очима, закриття одного з очей, дискомфорт під час читання, головний біль. І ще один важливий момент: спостерігайте за зіницями. Відсутність ефекту «червоних цяток» під час фотографування (натомість вони можуть бути білого чи жовтого кольору) може свідчити про ранню стадію онкопатології очей. Це повинно стати приводом для негайного звернення до офтальмолога. Зазвичай у 95% випадків це стосується дітей у віці до трьох років. Загалом діти соромляться розповідати про якісь відхилення від норми, тому слід намагатися встановити довірчі стосунки з дітьми, щоб вони обов'язково озвучували всі свої скарги.

— На профілактичному огляді що повинен перевірити лікар?

— Важливу роль під час огляду відіграє вік дитини, згідно з яким ми обираємо способи перевірки гостроти зору — це обов'язкове дослідження, як і огляд очного дна та, за можливості, вимірювання очного тиску, хоча б пальпаторно.

Окуляри чи лінзи для дитини?

— Пані Аліно, якщо проблеми із зором потребують корекції, що краще обрати: окуляри чи лінзи?

— Тільки окуляри. Це пов'язано з тим, що діти часто не дотримуються елементарних правил носіння лінз. Тому навіть крапля води під час купання, не кажучи вже про гігієну рук, можуть спричинити серйозні проблеми з очима.

— Але ж діти часто соромляться носити окуляри, потай їх знімають. Як їх переконати?

— Окуляри у дитячому віці не лише

коригують зір, а й лікують. Тому варто по-яснити діткам, що їх носіння зараз може позбавити окулярів вже у дорослому віці. До того ж зараз такі оправы — і кумедні, і з героями коміксів, лише обирай.

Аліна Ткаченко.

Досьє «ОЖ»

Аліна Ткаченко закінчила Одеський національний медичний університет за спеціалізацією «офтальмологія». Працювала в дитячому офтальмологічному онкологічному відділенні Інституту очних хвороб імені Філатова, після чого вирішила приділити більшу увагу профілактиці очних хвороб. Наразі працює лікаркою-офтальмологінею КНП «ДМП №4» в Одесі.

коригують зір, а й лікують. Тому варто по-яснити діткам, що їх носіння зараз може позбавити окулярів вже у дорослому віці. До того ж зараз такі оправы — і кумедні, і з героями коміксів, лише обирай.

— На жаль, інколи діти очі травмують. Що необхідно робити у таких випадках?

— Найголовніше — не намагайтеся самостійно щось робити: витягати сторонні предмети з очей, щось капати або робити компреси. Надавати допомогу має виключно лікар! Швидка офтальмологічна допомога в Інституті Філатова працює 24/7.

Гаджети та дитячий зір: як поєднати несумісне

— І про наболіле. Назвіть оптимальний час, який дитина має проводити біля екранів гаджетів.

— Він, на жаль, особливо в умовах дистанційного навчання, — недосяжний. Робота за екраном для дітей віком від 11 років має становити дві години. Якщо ми говоримо про мобільний телефон, то користуватися ним можна лише з 6 років.

— Справді недосяжний. А чи можливо зменшити шкідливий вплив від екранів?

— Під час роботи з гаджетами рекомендую кожні 20 хвилин відпочивати, а 2-3 рази на день робити просту, але дуже дієву гімнастику.

Рухаються тільки очі, голова і шия — нерухомі!

- Рухи очима вгору-вниз
- Рухи очима вправо-вліво
- Колові рухи — малюємо очима коло за годинниковою стрілкою і у зворотному порядку
- Рухи оком у формі вісімки
- Фокусування на близько-далеко. Піднесіть палець або ручку на відстань близько 30 см від очей. Переводьте погляд з кінчика пальця на предмет, який розташований далеко (вікно, будівля, дерево). Повторіть 8-10 разів.
- Часте моргання. Протягом 30 секунд активно моргайте.

Гімнастику слід робити сидячи, кожену вправу повторювати 5-8 разів. Між вправами — моргати або заплющити очі на 2-3 секунди.

Важливим для профілактики хвороб зору є правильне облаштування робочого місця. Відстань до монітору комп'ютера повинна бути не менше 50 сантиметрів, телефону — 30 сантиметрів. Під час онлайн-навчання краще користуватися не телефоном, а комп'ютером. Світло також важливе. Вдень світло має бути природним. Увечері — прилади штучного освітлення мають розташовуватися з лівого боку. І зовсім неприпустимо, коли діти вимикають світло взагалі.

Ольга МАГАЗИНСЬКА

Інклюзивний центр в Одесі готується до відкриття

Учбова кімната готова до прийому дітлахів.

директорка центру Вікторія Пастерначенко.

— Батьки особливих дітей мають багато проблем із визначенням діагнозу дитини. Вони часто звертаються до різних фахівців — психіатрів, дефектологів, неврологів, психологів. І кожен з них формує свій діагноз. Інколи батьки роками не можуть зрозуміти, що ж відбувається з їхньою дитиною. А комплексна методика ADOS-2 дозволяє визначитись зі ступенем РАС у дитини, повністю прибираючи суб'єктивний фактор оцінювання. Підсумковий висновок надаватиме комп'ютерна програма.

Також методики дозволяють обстежити дітей без урахування вікової категорії, тому можна працювати з людиною від одного року і до 25-30 років. Вони надають об'єктивну інформацію про мислення, мовлення, пам'ять, рухову діяльність, про психологічні та інтелектуальні проблеми.

Крім того, батьки матимуть документ міжнародного зразка, з яким можна звернутися і до центрів за кордоном.

Що буде зі зруйнованою будівлею Центру?

Щодо центру на Мечникова прийнято рішення про його капітальний ремонт. Другий поверх зруйнованого корпусу знесуть, а перший поверх та корпус ЛФК відремонтують. Демонтажем займеться департамент благоустрою міськради, а ремонтом, після проведення необхідних тендерів, — фірма, яка будувала центр. Вікторія Пастерначенко дуже на це сподівається, бо ті, хто будував, краще за інших знають зруйновану будівлю і тому швидше приведуть її до ладу.

Поки ми розмовляли з Вікторією, цікаво було спостерігати за місцевими котятами. Вони спокійно обходили територію. Здається, пухнастики не сумніваються у тому, що центр повернеться на свою територію і все тут буде гаразд.

Світлана КОМІСАРЕНКО

В очікуванні змін.

Скільки буде коштувати «другий хліб»?

В останні дні літа в Україні розпочалося збирання картоплі. Від урожаю «другого хліба» залежать ціни, які складуться на ринку. Ми побували на Хмельниччині — у картопляному краї — та поцікавились, який врожай очікується.

Більшість мешканців сіл у «картопляних» регіонах радіють врожаю.

— Особисто я цього року навіть надто радий, — каже пенсіонер Василь Чернецький, який мешкає у селі Олешин поблизу Хмельницького, і вже викопав на городі свою картоплю. — Добре вродили всі сорти: «айфон», «лорд», «рання польська», «агава», «гренада». Наприклад, взяти «лорд»: шість відер посадили — 34 викопали, і це дуже добрий врожай. Але для цього треба було багато працювати — підготувати землю, вчасно посадити, підгортати, полоти. А головне — треба було вгадати з погодою: сусіди, які посадили картоплю зарано, майже не взяли врожай: вдарив заморозок, і на старті куці примерзли. Хтось посадив пізно — рослинам не вдалось вхопити зимову вологу.

Пан Василь розповів, що вже багато років веде журнал робіт на городі, фіксує дні посіву, веде статистику врожаїв різних сортів, відбирає найкращі.

Василь Чернецький.

Своя картопля завжди смачніша: журналістка Антоніна Бондарева із чоловіком Борисом збирають овочі.

Записи показують, що останніми роками клімат змінюється, весна непередбачувана. **Дійшов висновку, що не слід довіряти квітневому сонечку — вночі можуть вдарити морози і вбити всі сходи овочів.** Тож, каже пан Василь, щоб отримати гарний врожай «другого хліба», навесні не треба поспішати.

Пенсіонер розповів, що на Хмельниччині цей рік був сприятливий не лише для картоплі — вродили буряки та морква. Тому зараз на ринках ціни на ці овочі помірні.

Але в Україні є «картопляні» регіони, які постраждали від посухи. Експерти аграрного сектору припускають, що цього року в Україні врожай на картоплю буде на 20-30 відсотків нижчим, ніж минулого. А це означає, що нинішні роздрібні ціни на картоплю в межах 20-25 гривень за кілограм у перспективі можуть піднятися.

Отже, якщо є умови зберігання, доцільно зробити запаси на зиму.

Лісові птахи почали «прописуватися» ближче до людей

Вихованці Станції юних натуралістів, що працює у селі Новосільське Ренійської громади, ведуть спостереження за навколишнім середовищем та констатують незвичайне явище — лісові птахи переселяються у населені пункти.

— Раніше ми бачили біля власних домівок шпаків, ворон, голубів, горобців, вони всі є і зараз, — розповідає директорка Станції юних натуралістів Євгенія Флорія. — Всі говорять про погану екологію, а ми дуже велике різноманіття птахів бачимо — тих, яких раніше не спостерігали. Наприклад, з'явився удод — дуже яскравий птах. Зозуля — птах гайовий — вже оселився поруч. Іволгу раніше можна було почути у лісі, а зараз вона співає десь у селі. Я — не орнітолог, не можу сказати, з чим це пов'язано. Можу лише припустити, що лісові птахи шукають легшого життя, «прописуються» поряд з людьми у пошуках харчування. Можливо, це пов'язано зі змінами клімату, які ми теж спостерігаємо.

Євгенія Флорія.

Чому, коли хлібороби плачуть, виноградарі радіють?

Нам обіцяють вишукані вина

На Одещині розпочався справжній виноградний марафон. Першими дозріли білі сорти — «піно блан», «совіньон», «шардоне», «мускат» та інші.

Замість налитих грон — родзинки

Цього року урожай винограду не тішить — літо було посушливим. Ті, хто взяв за принцип вирощувати солодку ягоду без зрошення, суто природним шляхом, отримали менший врожай.

— Спочатку на кущах було багато гронок — і ми раділи, але через відсутність вологи подекуди вони почали засихати, — розповідає Наталія Косенко, власниця виноградників поблизу села Нагірне Ренійської громади. — **Боляче дивитися на куці з гронами «родзинок».** Однак виноградні жнива йдуть, за виноградом вже приїжджали крафтовики зі Львівської області, кияни. Відвантажують продукцію також виноробам Одещини. Спочатку купували виноград з цукром не більше 19 грамів на літр — для виготовлення ігристих вин. Тепер, коли ягоди набрали більше цукру, почалась закупка на сухі вина.

Наталія розповіла, що біля виноградників побудували оглядову вежу — щоб гості могли побачити всю красу плантацій, які розташовані неподалік озера Кагул.

Одна з найбільших проблем — дефіцит робочих рук. Він і раніше був, а зараз, у період війни, тільки посилюється. Робота фізично важка — цілий день на ногах під прямими променями сонця, яке жарить з останніх сил.

На збирання винограду залучаються мешканці багатьох сіл, виникають додаткові витрати на доставку людей із віддалених населених пунктів.

Частину врожаю втрачено через посуху.

Пішов кликати сусідів на допомогу

Виноградар з Болграда Валерій Абаджиев, який 25 років тому заклав виноградник на дачній ділянці за містом, врожаєм задоволений:

— Так, більшість виноградарів цього року скажуть на врожай, але у мене він відмінний, — каже Валерій. — **Цьому сприяло місцезнаходження — неподалік озера Ялпуг: виноградник старий і вже «дотягнувся» корінням до вологи, яка йому**

Збирання винограду біля с. Нагірне Ренійської громади.

вкрай потрібна. Я нині зібрав «піно», «мускат», роботи продовжую.

Валерій Абаджиев підтвердив, що зараз, під час війни, майже неможливо залучити помічників на збір винограду — хтось в ЗСУ, хтось поїхав з України.

— Я просто пішов по сусідах і попросив допомоги, — розповідає Валерій.

Він згадав, як у старовину діди говорили: **якщо хлібороб плаче, то виноградар радіє.** І навпаки: якщо хлібороб радіє, то виноградар плаче.

— У цьому посушливому році врожай хліба був низький, розчарували також кукурудза і сояшник, — розповідає мешканець Болграда. — Отже ми, виноградарі, на коні: в такі роки, коли відчувається дефіцит дощів, виноград особливо якісний. Тож тішимося тим, що будемо пити вишукані вина.

Валерій Абаджиев зі своїм виноградом сорту «мускат».

7 Райони Одещини: від Дунаю до Поділля

Як Кульм став Підгірним: про село з норовливим характером

Підгірне — одне з самих розвинутих сіл Тарутинщини. Розташоване воно в десяти кілометрах від Бессарабського, вздовж міжнародної траси у напрямку Молдови. Це село славиться своїми людьми, багатою історією і традиціями. Більшість населення тут — етнічні гагаузи, але живуть і болгари, і молдавани. 21 вересня Підгірне відзначить 210-й день народження.

Із трьох землянок — у мільйонери

Підгірненці дуже шанують свою історію і по крихтах багато років збирають історичні факти про рідне село.

У 1815 році приїхали до Бессарабії 80 німецьких родин і оселилися на землі, на якій на той час було лише три землянки пастухів. Поселенці завзято почали будівництво села, яке називали Кульм (у перекладі з німецької — «місто на пагорбі»), на честь перемоги австро-російсько-пруських військ над наполеонівськими під Кульмом у Богемії.

Від влади перші поселенці отримали будівельні матеріали, повозки, плуги, борони та насіння зерна для посіву. Дуже швидко німці почали розвивати виноградарство, скотарство, а також будувати школу, кірху.

Кульм ширився та розвивався. Аж поки у вересні 1940 року не почалася репатріація німців. Першим кінним обозом вивезли працездатних чоловіків і жінок, другим — стареньких та дітей.

Після Другої світової війни Кульм перейменували у Підгірне. В радянські часи село славилося своїм колгоспом-мільйонером «Бессарабський», який багато років очолював орденосець Володимир Буркацький. Саме в цьому колгоспі було найбільше механізаторів, доярів, виноградарів, нагороджених орденами та медалями.

І в горі, і в радості ми разом

Зінаїда Тасмасис була головою Підгірненської селищної ради, зараз вона староста Підгірненського старостинського округу:

Зінаїда Тасмасис.

— Підгірне — село, яке має волелюбний і норовливий характер. Мабуть, тому, що ці риси властиві гагаузам. Я сама гагаузка і чоловік мій теж. Селяни дружні, працьовиті, і в біді, і в радості завжди тримаються разом. На жаль, під час війни горя багато — ми поховали десятко наших захисників. До 210-річчя села відкриваємо Алею

Слави на знак пошани подвигу наших хлопців.

Підгірне — одне з перших сіл на Тарутинщині, яке було газифіковане. Налагоджено водопостачання, працює вуличне освітлення. Є ліцей, дитсадок, ФАП, два великі сільські господарства «Благоє» і «Бессарабський», які допомагають селу. Є Будинок культури, бібліотека, поштове відділення, багато крамниць, кафе. Проблеми благоустрою села вирішує комунальне господарство «Джерело» (керівник Олена Іовчу) і працівники з благоустрою Раїса Калєва, Мар'яна Камбур, Вадим Яценко. У парку є дитячий майданчик і спортивні тренажери. У селі знаходиться прикордонна застава, багато місцевих чоловіків служать в прикордонних військах і в ЗСУ.

За жертви мешканців була побудована церква Георгія Побідоносця. Велику фінансову допомогу для будівництва куполів надав наш земляк, який зараз мешкає в Одесі, Віталій Аріков. Зараз ми всі разом готуємося до ювілею нашого села. Запрошуємо і вас, ми завжди раді гостям.

Авторка віршів і герба

Валентина Главчева — талановита, творча людина, яка сприймає світ через вірші. Крім цього, Валя ще художниця, авторка прапора і герба Підгірно-

го, а ще займається художньою фотографією і влаштовує в бібліотеці, де працює бібліотекарем, свої фотовиставки.

— Я люблю своє село, односельців, саме вони надихають мене. Мешкаю в домі, де зберігся німецький підвал, якому вже понад 120 років. Мій дідусь Гаврило Васильович разом з бабусею теж мешкали в цьому домі. Він чинив овечі шкіри та робив кожухи. Прожив 93 роки — кожного дня випивав склянку вина до обіду і після. Мій батько Іон був почесним дояром, його портрет навіть був на дошці пошани в Одесі. Він — болгарин, мама Федора — гагаузка з Твардиці (Молдова). В бібліотеці я працюю вже 33 роки. Зробила в ній краєзнавчу кімнату, де серед експонатів є речі й моїх пращурів.

Створила собі роботу сама

— Кажуть, що в селі важко знайти роботу, а я створила собі робоче місце сама.

Той, хто має бажання і шукає роботу, завжди її знайде, — вважає Людмила Неміровська, швачка за професією. Вона працювала в Одесі, а коли настали важкі часи, повернулася до рідного села. Придбала обладнання і створила власну швейну майстерню. З приміщенням Людмили допомогла сільрада.

— Думала, що буду шити одяг на замовлення. Проте частіше приносять одягу на ремонт. Клієнтів вистачає — комусь щось підшити, підлатати, застібку-блискавку замінити. Люди задоволені. Шкода тільки, що на пошиття одягу, саме творчу роботу, часу не вистачає, — відзначає Людмила.

Людмила Неміровська.

Школа в селі все одно буде

З Тетяною Торлак ми знайомі ще з дитинства. Вона вже двадцять років керує Підгірненським ліцеєм:

— Зараз в ліцеї навчаються 155 учнів, до війни було 190. Цьогоріч в нас всього п'ять першачків. Так мало — вперше в історії школи. Правда, у наступному році їх буде десять. З початку війни ми працювали за змішаною формою, бо в нас було маленьке укриття. Минулого року в укритті зробили ремонт і додали ще одне приміщення, тепер працюємо в звичайному режимі. Усі наші класи мають сучасне мультимедійне обладнання. Харчування безкоштовне: початкові класи харчуються за рахунок держбюджету, старшокласники — за рахунок бюджету громади.

На жаль, ми не можемо вплинути на шкільну реформу і розуміємо, що через два роки станемо гімназією. Проте, що б не сталося, школа в Підгірному буде все одно.

Є і медсестри, і ліки для екстреної допомоги

У ФАПі працюють Надія Чучева, медсестра сімейної медицини вже 36 років, Світлана Білик, медсестра сімейної медицини, і Валентина Топчу, молодша медсестра.

— У ФАПі є процедурний, прийомний, гінекологічний кабінети. До війни нам провели газ. Є медичне обладнання для надання екстреної допомоги. Зараз у селі мешкає 1100 жителів, серед них 44 дитини дошкільного віку. Ми проводимо вакцинацію, патронаж, робимо уколи, бігаємо на виклики. В екстрених випадках, враховуючи, що Бессарабське поряд, підгірненці викликають швидку. На жаль, у селі немає аптеки. Є тільки медикаменти для екстреної допомоги, які нам надає Бессарабський центр

Довідка «ОЖ»

У 1988 році вперше після репатріації до Підгірного завітала німецька делегація. Приїхали потомки людей, які мешкали в Кульмі. Це була незабутня і зворушлива зустріч, яка стала початком великої дружби, що продовжується і дотепер. На честь своїх пращурів 5 вересня 2004 року німці встановили біля Будинку культури — колишньої кірхи — меморіальну плиту «Засновникам села, що мешкали тут 125 років» із вигравірованою цитатою з Біблії: «І на місці цім я дам мир».

первинної медико-санітарної служби.

Взагалі маємо все необхідне для надання екстреної медичної допомоги, а головне — досвід, — розповідає Надія Чучева.

Будинок культури — у кірсі

Якщо ви будете в Підгірному, обов'язково навідайтеся до Будинку культури, таку архітектуру рідко де можна побачити. Адже він знаходиться в будівлі німецької кірхи. У глядацькому залі збереглися старовинні колони, на місці сцени колись був вітвар з органом. А яка тут акустика! Навіть без мікрофона виступаючого чути в кожному куточку.

Олеся Калінкова працює директором Будинку культури десяти рік:

— У нас є дитячий танцювальний колектив Harry Kids, колектив народного танцю «Мрія» і вокальний колектив «Веселка».

Під час війни ми більше влаштовуємо патріотичних заходів, а також проводимо народні свята Бабіндень, Коледа. Дуже б хотілося більше додати до репертуару гагаузьких танців, пісень, щоб ми поновили такі народні свята, як Хедерлез, Касим. Зараз готуємося до ювілею села — це перший великий захід з початку війни. Значну допомогу в підготовці нам надає Бессарабська селищна рада, відділ культури, старостат.

Олеся Калінкова.

Валентина Главчева, художниця і авторка герба Підгірного.

Дати і цифри

- У 1850 році в Кульмі мешкало 1306 поселенців, з них 108 мали свої фермерські господарства.
- У селі було побудовано три школи, де навчалися 300 дітей.
- У 1868 році за гроші селян була побудована кірха. Будівництво тривало сімнадцять років.
- У селі більше десяти німецьких колодязів, якими підгірненці користуються досі.
- Мешканці села живуть у німецьких будинках, яким вже понад 100-120 років.

Художник Володимир Межевчук: «Я хочу писати все!»

Я люблю бути в цьому домі, розмовляти з господарем у просторій кухні, з ранку до вечора залитий світлом. Крізь високі вікна п'ятого поверху проглядається міський пейзаж, дуже схожий на той, що увійшов до каталогів живопису і знайшов собі місце у куточку сусідньої кімнати. Полотно господаря — переважно натюрморти і пейзажі, сповнені м'якого світла і тиші, — створюють особливе відчуття: в цьому домі живе мистецтво. Тут мешкає мій співрозмовник — художник Володимир Межевчук.

Разом із професією ти обираєш і долю художника

Володимир Межевчук — беззаперечний авторитет у професійному середовищі. Здається, що його шлях — стрімка лінія зростання й визнання. Але у мистецтві таких шляхів не буває. Разом із професією ти обираєш і долю художника, яка щодня випробовує чистим аркушем на підрамнику.

Перше випробування стало невдачею, — зізнається художник. — На вступних іспитах до художнього училища імені Грекова я вдало впорався з творчим завданням, але випадок із чорнилом перекреслив мою мрію. Ще раз на вступ до «Греківки» не наважився. Дякуючи наполегливості художника Якова Максимовича Причепа, який побачив мій потяг до малюнку, мене перевели на третій курс училища. Це була велика удача.

Вчителі училища — Володимир Григорович Путейко, Тамара Іванівна Єгорова, Василь Петрович Соколов, Олег Васильович Волошинов — надали ґрунтовну школу малюнку, живопису та графіки, що допомогло продовжити навчання в Московському академічному інституті імені Сурикова, який художник закінчив із відзнакою.

«Сніжна зима в Одесі».

«Святе сімейство».

Як художник «тихих» кольорів прославляє Одесу та Україну

— У інституті мені пощастило потрапити до студії станкової графіки академіка Євгена Кибрика, — згадує Володимир Межевчук. — Він уважно ставився до учнів, цікавився навіть чорновими начерками, ми бували в нього вдома. Його твори — книжкова графіка, портрет, пейзаж, натюрморт — стали частиною моєї творчої біографії.

Після його смерті майстерню очолив академік Орест Георгійович Верейський. Під його керівництвом художник стажувався в Берлінській академії мистецтв під кураторством видатного німецького графіка Вернера Клемке. Це були місяці творчих відкриттів: Берлін, Дрезден, Вальденбург, Веймар, Росток. Там його підкорив Рембрандт: приглушена гама кольорів, гра світла і тіні, текстура мазку, глибина зображення.

Ці 19 років навчання визначили пошуки власного стилю й усю подальшу творчість Володимира Межевчука.

Художник «тихих» кольорів

Мистецтвознавці відзначають його палітру «тихих» кольорів, глибинну, стриману емоційність. Сирій, якого інші уникають, на його картинах створює ніжність, спокій, прозорість морозного ранкового повітря, перламутрові відтінки туману. У його пейзажі треба вдихатися, щоб відчутти чарівність м'яких ліній і плавних переходів тонів.

Міські пейзажі Межевчука відрізняються увагою до динаміки урбаністики: поєднання геометричних форм будівель, дахів, пірамідальних верхівок дерев, поетика повсякденності. М'яка гармонія пастельних відтінків створює ліричне сприйняття і затримує погляд на, здавалося б, прозаїчних сюжетах.

Роботи «Ворони над Одесою» (2023), «Затока. Зима» (2024) та триптих «Чайки», «Вітер з моря», «Розмова за грою» принесли художнику обласну премію образотворчого мистецтва імені М. Божія у 2024 році.

Натюрморти: «від плями» — до справжніх шедеврів

Квіткові натюрморти Межевчука поєднують лаконічну кольорову гаму та майстерну стилізацію форм, невеликий відхід від симетрії, що створює ефект живої присутності.

— Мені цікаво експериментувати з фактурою, геометричними формами, кольорами. Відхід від традиційного зображення об'єктів, відокремлення якихось важливих для художника ознак на перевагу інших, дозволяє досягти більшої виразності.

«Одеський міський краєвид».

Але абстракція в чистому вигляді мені не цікава, набагато цікавіший її зв'язок із реальним об'єктом. В моїх роботах вона скоріше елемент концентрації, стилізації реальності.

Художник пояснює, що кольорова пляма може народжувати цілісну композицію. Так виникло «Святе сімейство».

— Спрощено будь-яка картина є середовищем кольорових плям. Художники з цим багато експериментують. Якимось у майстерні, малюючи «від плями» (є такий метод у живописі — прим. автора), на якусь мить я уловив осяяння: у плямі, що тільки-но лягла на аркуш, побачив у цілісному вигляді картину, над якою думав у ці дні. Назавтра було написане моє «Святе сімейство». За один день!

Картина здобула першу премію Міжнародного конкурсу «2000 років під зіркою Віфлеєму». Тепле сяйво, що шириться світом від Божественного дитя і Богоматері, концентрує увагу на цих образах. Лише схилена у турботі над матір'ю і дітям фігура Святого Йосипа має чіткі риси літньої земної людини. На картині — він один зі звичайного буденного світу, який оточує всі три постаті. Свічка — звичайне джерело світла — вихоплює його з вечірньої темряви.

Як писати портрет

— Ви створили цілу галерею портретів: рідних, друзів, відомих сучасників. Як до майстра портрету до вас звертаються чимало замовників. Як народжується художній образ людини, часом навіть і незнайомця? Як відбувається «консенсус» з моделлю?

— Портрет, на мій погляд, найскладніший жанр образотворчого мистецтва. Візуальна точність потрібна, але вона не є надзавданням. Фотографія все одно це зробить точніше. Розкрити для себе, а потім на полотні, особистість, характер людини — ось яка точність потрібна художнику. Інколи треба хоча б придумати, зімпровізувати образ. В цьому і складність, і цікавість одночасно. Робота над портретом тривала. Доводиться на якийсь час відсторонитися від вже зробленого, знову повертатися, щось виправляти.

Консенсус з моделлю — інколи така потреба виникає. Чоловіки воліють виглядати впевнено, статусно, жінки — красиво. Якщо вдалося вхопити характерність рухів, зовнішності, «розшифрувати» індивідуальність, ми знайдемо і ті риси, які з кращого боку виділяють людину. На портреті можна змінити аксесуари, колір, погляд або настрій, не можна підмінити особистість.

Припускаю, що саме такий підхід визначає популярність і якість доробку Межевчука-портретиста. Зосереджений

Досьє «ОЖ»

Володимир Омелянович Межевчук — Заслужений художник України, відомий майстер образотворчого мистецтва. Постійний учасник та неодноразовий лауреат Всеукраїнських і зарубіжних виставок, дипломант книжкових конкурсів. У його доробку — ілюстрації творів О. Дюма, Ж. Сіменона, Жюль Верна, Г. К. Андерсена, О. Довженка, В. Домрина, С. Кизима, В. Цибуляка. Художник виставлявся на міжнародних бієнале у Болгарії, Італії, Ірані, Словаччині, Японії та на Всеукраїнських трієнале живопису й графіки. Його роботи зберігаються в музеях та приватних колекціях в Україні та за кордоном.

«Квіткові натюрморти Межевчука».

погляд лікаря, стримана посмішка чарівної жінки, заглиблене у думки обличчя літнього чоловіка — всі вони живі, зрозумілі, в кожного «читається» біографія.

Різномановість і експерименти

Межевчук — художник різномановий, здатний на експеримент. Майже рік він працював над монументальним живописом Одеського апеляційного господарського суду: розпис інтер'єрів «Афінська школа» та «Суд Соломона». На злеті восьмого десятиліття життя і жага до малярства тримають його день насиченим творчістю.

— Якби я зосередився лише на одному жанрі, можливо, досяг би більшої виразності. Але я хочу писати все! — каже Володимир Межевчук.

Олександр ГРАБОВСЬКИЙ

«Затока. Зима» 2024.

Осінь тільки вступає в свої права, але на дачі вже вдосталь роботи. Саме час продовжити боротьбу зі шкідниками за допомогою перекопування ґрунту, а виноробам переробити виноград на вино. Заготовляють власне насіння, але не всі культури для цього придатні.

■ ВИНОРОБСТВО

Кругообіг винних дріжджів

У вересні у виноробів найгарячіша пора і дуже важливо зібрати виноград до рясних опадів, щоб зберегти на поверхні ягід «дикі» винні дріжджі.

«Дикі» винні дріжджі знаходяться на поверхні немитих ягід винограду. Вони є природними грибами, які живляться цукрами на поверхні ягід і потрапляють у виноградний сік під час подрібнення грон, запускаючи процес бродіння.

Творцем вчення про кругообіг винних дріжджів у природі є данський вчений Еміль Гансен. Згідно з його вченням, головним місцем знаходження і розмноження винних дріжджів є пошкоджені солодкі соковиті плоди, зокрема ягоди винограду. При опаданні ягід дріжджі потрапляють у землю, де перезимовують. З землі за допомогою вітру, дощу, комах і дрібних тварин дріжджі знову переносяться на ягоди винограду.

На думку більшості дослідників, винні дріжджі найбільше поширені в районах виноробства.

■ ШНІТ-ЦИБУЛЯ

Вигонку починають з осені

Хоча для зимової вигонки існують спеціальні сорти, але і звичайна шніт-цибуля добре піддається вигонці, якщо її відповідним чином підготувати.

Шніт-цибулю, що росте в ґрунті, не зрізають протягом місяця, а в кінці вересня — на початку жовтня викопують і зберігають в абсолютно сухому місці (наприклад, на горищі). Через 6-7 тижнів вкорочують коріння і повністю обрізають поживкле листя. Решту опускають на 12 годин у теплу воду з температурою 35-40 градусів. Після цього висаджують цибулю в горщик діаметром 12 сантиметрів і ставлять на добре освітлене підвіконня.

Виганяти шніт-цибулю можна і в січні. Для цього в листопаді її викопують і також забезпечують двомісячний період спокою.

Навесні шніт-цибулю висаджують знову у відкритий ґрунт, але для вигонки повторно її не використовують.

СПРАВИ ГОРОДНІ

- Часник не можна садити після таких культур, як цибуля, картопля і томат (через фітофтороз), редис, капуста, петрушка і кріп (можуть залишати в ґрунті шкідливі для часнику речовини), буряк і морква. На колишне місце часник повертають через шість років.
- Скорцонера, або чорна морква, добре зимує в ґрунті. Тому збирають лише частину рослин, решту залишають.
- Частину цибулі-порею можна залишити під зиму на грядці, підгодувавши фосфорно-калійними добривами. Навесні рослини дадуть зелень.
- Якщо в купу ріпчастої цибулі рука входить легко, значить, вона готова для тривалого зберігання (в недосушену цибулю руку не просунеш).

■ ВАРТО ЗНАТИ

Яке насіння не можна заготовлювати

Насіння вподобаного сорту досить часто заготовляють, проте є ряд овочевих культур, які краще купувати у надійного виробника.

Не слід збирати насіння з перезапильованих культур — це огірки, дині, кавуни, гарбузи, патисони, кабачки, редис, редька, кукурудза, ріпчаста цибуля — через ризик

втрати сортових ознак.

Насіння гібридів з маркуванням F1, F2 не зберігає характеристик батьківських рослин, тому його купують заново.

Навіть якщо ви зібрали

насіння з перезапильованої культури, для збереження сорту потрібна просторова ізоляція від інших сортів, часом сотні метрів, що в умовах дачних і присадибних ділянок неможливо.

■ РОЗБІР ЦИБУЛИН

На упаковках або в квіткових каталогах вказують цифри — розбір цибулин. Наприклад, 12/14, 14/16, 16/18, 18/20, 20/22, 22/+. У кожної культури є і свої індивідуальні особливості, які необхідно враховувати.

Коли розмір має значення

Гладіолуси в продажу мають розбори 6/8, 8/10, 10/12 і 12+. Бульбоцибулини більшого розбору забезпечать не тільки пишніше цвітіння, але й зацвітуть раніше. Різниця в термінах цвітіння може бути 2-3 тижні, це варто враховувати тим, хто займається квіткарством у північніших регіонах. Великим плюсом є те, що посадка бульбоцибулин одного сорту різних розборів дозволить розтягнути цвітіння майже на місяць.

Варто мати на увазі, що у сортів з негофрованими пелюстками бульбоцибулини більші, ніж у гофрованих і супергофрованих. У «мереживних» бульбоцибулини можуть бути ще й дещо деформованими, що є нормою і на цвітінні не відбивається.

Традиційно, що найбільші бульбоцибулини — які майже вичерпали свій ресурс, більш схильні до захворювань. Оптимальним для саду буде другий розбір — 8/10.

■ БУРЯК

Чому коренеплід волокнистий?

Буряк стає волокнистим через неправильну агротехніку: недостатній або надмірний полив, тривалу посуху, а також через дефіцит калію, кальцію, бору або інших мікроелементів.

підгодувати бором: 10 грамів борної кислоти на 10 літрів води.

Для профілактики во-

локнистості не варто перетримувати коренеплоди на грядці, особливо при затяжній теплій осені.

■ ЗАХИСТ РОСЛИН

Осіннє перекопування ґрунту

На невеликому городі дуже важливо зібрати уражені рослинні залишки і спалити або закопати на глибину не менше півметра. Після збору врожаю на ділянці необхідно також зібрати бур'яни, кілочки, які вже не потрібні.

Якщо таке «післяжнивне прибирання» поєднується з негайною обробкою ґрунту, то гине значна кількість шкідників, які в цей час знаходяться у верхньому орному шарі. Біля підземної частини качанів капусти і коренів хрестоцвітних розташувалися лялечки весняної і літньої капустяних мух. Де харчувалися, там і зарилися в ґрунт і залялькувалися капустяна, городня та інші совки, цибулева і морквяна мухи.

Після осіннього перекопування гине багато і не вивернутих на поверхню лялечок і гусениць, які готувалися до лялькування. Їх печерки і земляні кокони руйнуються, порушуються і ходи, по яких навесні могли б вийти на поверхню відроджені метелики совки. Під час осінніх дощів і весняного танення снігу вода, просочуючись вглиб, заповнює порушені ходи. Шар ґрунту над лялечками ущільнюється настільки, що вони не в змозі пробитися назовні, і гинуть.

І ще осіння обробка ґрунту безсумнівно принесе більше користі, ніж весняна. Навіть пізнє підзимове перекопування сприяє зменшенню чисельності шкідливих комах. При температурі нижче 7-8 градусів всі личинки і гусениці, що потрапили на поверхню, впадають в заціпеніння і не в змозі знову заглибитися в ґрунт. Мороз їх вбиває.

Спостереження за капустяною совкою показали, що її метелики не здатні вибратися з глибини 30 сантиметрів. При глибині 20 сантиметрів їх виліт затримується на 2-3 тижні, при цьому близько 15 відсотків не вилітає зовсім. Половина ж тих метеликів, які вийшли на поверхню, не здатні літати.

■ ПОРАДА З МИНУЛОГО

Горобиновий антисептик

З давніх-давен відомо, що перешарування картоплі подрібненим горобиновим листям дозволяє зберігати бульби до весни.

Вся справа в тому, що фітонциди, які містяться в горобині, вбивають хвороботворні мікроби. За допомогою горобинового листя будь-яку воду можна зробити придатною для пиття і приготування їжі. Якщо на дачі немає очищеної води, а вам потрібна кришталево чиста вода, візьміть на замітку ось такий рецепт: на один літр води — 10 листків горобини. Через дві години вода стане чистою і придатною для пиття. Для очищення використовують свіже листя і ягоди, але їх можна висушити і брати взимку для очищення води.

У похідних умовах так можна очистити навіть болотну воду, у якій зникає болотний запах і присмак.

Підготував Юрій РУДЕНКО

Райони Одещини: від Дунаю до Поділля 10
Хто грає клезмерську
музику на Одещині?Про духовий оркестр у селі Шершенці,
який відроджує традиції різних народів

Останнім часом клезмерська музика стала напрочуд популярною. Вона звучить не тільки на фестивалях, а й на весіллях, хрестинах, народних та державних святах. У 2022 році особливості виконання клезмерської музики Подільського району Одещини внесено до Національного переліку нематеріальної культурної спадщини. Клезмерська музика сьогодні побутує у семи населених пунктах Одещини: у місті Кодима, в селах Загнітків, Шершенці, Грабове, Лабушне, Івашків та Олексіївка. Отже, розповімо про «Бетуту» — один із колоритних колективів із села Шершенці.

Різні мотиви
сплели в один,
клезмерський

У Шершенцях від малого до старого знають, що таке клезмерська музика. Тут твердо переконані, що ця музика не тільки належить до духовної скарбниці Одещини, а й є частиною духовної спадщини їхнього села. І хоч в основі клезмерської музики хасидські мотиви, вони вдало поєднуються з українськими, румунськими, молдавськими та циганськими.

— Назва походить від єврейського «кліземер» — музичний інструмент. Клезмерська музика тісно переплетена з культурним життям нашого краю, — розповідає Петро Байрак, керівник духового оркестру «Бетута».

Починали грати
на... самогонних
апаратах

Духовий оркестр з'явився завдяки цікавому випадку, що стався наприкінці 1980-х років.

Петро Байрак після закінчення Одеського культпросвітнього училища приїхав працювати до Шершенецького Будинку культури художнім керівником самодіяльного духового оркестру.

Але оркестру, якого не існувало. Ні, у селі були духові колективи, а ось при культурному осередку такого не було. Тож Петро Васильович керував шкільним духовим оркестром.

— Приїхав я у 1987-му. На той час було оголошено добровільну здачу самогонних апаратів населенням. Люди їх приносили і кидали біля Будинку культури. А внизу, під будівлею, була кочегарка. Якось я почув звуки наче музичних інструментів. Пішов подивитися. То хлопці розібрали ці апарати і дули у змійовики, як у труби, створюючи мелодію. Я і запропонував їм гру на справжніх музичних інструментах. Так з дев'яти чоловік — представників різних професій — у нас утворився духовий колектив Будинку культури, — згадує Петро Васильович.

Самоуки, які
вчилися грати
«на слух»

— Мій батько теж був музикантом, хоча музичної освіти не мав, — розповідає жителька Шершенців Лариса Ямпольська. — Як він розказував, хист гри на духових

інструментах передавався від батька до сина просто «на слух». Музикантів у селі дуже поважали і поважають. У нашій сім'ї батько завів таку традицію — щоразу, коли приходив із весілля, віддавав нам із сестрою маршові. Тому ми його завжди чекали, не лягали спати. А тоді мали на цукерки чи на стрічки.

У нинішньому колективі з семи чоловік більшість музикантів самоуки, які вчилися грати «на слух». Основна робота музикантів — це сільська праця у полі, на фермі, в кочегарці. Але любов до музики поєднала їх у колектив.

— У мене в роду не було музикантів. Але дуже хотілося грати і мені пощастило — зустрів гарного вчителя Василя Мойсейовича Барановського, — каже Петро Байрак.

— У музиці ми знаходимо душевний спокій і гармонію життя. Клезмерська музика оздоровлює дух і тіло, — переконані музиканти.

Гості знають,
який фрейлик на
що запрошує

— Мелодії, які ми граємо, називають у народі фрейликами. Всі мелодії фрейликів мають своє призначення і кожна звучить по-іншому. Тому, наприклад, весільні гості знають, яка музика запрошує до столу, яка — на почесну, яка — до чарки. Також є «данс», який піднімає гостей з-за столу. Всі беруться за руки, тричі танцюють навколо столу і виходять на подвір'я для танців, — розповідає керівник гурту.

Духовий оркестр села Шершенці «Бетута».

Петро Васильович згадав і про звичай, які побутували в їхньому селі. Зокрема, цікавим було оприлюднення на другий день весілля списку, хто і скільки грошей подарував молодят. Сьогодні ця традиція вже відійшла. Почесної, яка проводилась на перший день ввечері, вже немає. Гості дарують подарунки під час вітання молодих. Відходить і весілля з духовим оркестром, адже стало модно святкувати у ресторани.

Хоча недавно «Бетута» був запрошений до села Маринівка Біляївського району, де грали весілля. А дізнались молодята про цей колектив під час проведення «Кодима-фесту» в Івашкові, що на Кодимщині.

Зберігають
і передають
духовну спадщину

Музиканти передають свій хист, а разом з ним традиції, обряди і звичаї підрастаючому поколінню музикантів. Адже у селі сформовано дитячий духовий

колектив з десяти хлопчиків. Колектив вже з усією відповідальністю заявив про себе — він посів перше місце в конкурсі «Обряди та звичаї в традиціях Одещини».

Діти також побували на міжнародному фестивалі у Києві, на який були запрошені Олегом Скрипкою.

Однак з початком повномасштабної війни багато дітей виїхали із села. Але ті, хто залишився тут, чекають на їхнє повернення і розучують нові клезмерські мелодії. Гарно виконують марші, грають обрядову музику з українськими, молдавськими мотивами, а також звучить у їхньому виконанні єврейська народна музика.

Але, як кажуть, краще один раз побачити, ніж сто разів почути.

І ви маєте можливість і побачити, і почути, і скуштувати традиційних шершенецьких страв. А разом з тим намілюватися шершенецькою осінню та її колоритними мелодіями.

Тож обов'язково завітайте до Шершенців, які лежать на «Шпаковому шляху».

До лялькового театру — не за тридев'ять земель

У селі Пасицели на Одещині знають, як відволікти дітей від телефонів

Сучасні діти полюбляють «залипати» у телефонах. А це, як усім відомо, негативно позначається на їхньому фізичному та психічному здоров'ї. Як із цим боротися, знають у селі Пасицели Подільського району. Тут знайшли спосіб, аби діти менше «сиділи» у смартфонах, а жили реальним життям. Про всі фішки розказала «Одеському життю» бібліотекарка Ірина Плішко.

Створили те, чого
в інших немає

— Знаєте, хотілося чимось таким зацікавити дітей, чого б не було ні в кого, щоб вони більше спілкувалися один з одним, розвивалися, а не сиділи в телефонах. І тоді виникла ідея створити ляльковий театр, — розповідає пані Ірина.

Цією ідеєю вона поділилася з вчительками школи та вихователями дитячого садка. Вони охоче підтримали її задум. Так у селі з'явився ляльковий театр на базі сільської бібліотеки.

Бібліотекарка розробила плани, програму вистав і казок. Репертуар розмаїтий і багатий. Це «Пригоди Золотої рибки», «Кіт у чоботях», «Сміливе поросятко», «Рукавичка», «Як горобець

розуму шукав» та інші. Вони вчать дітей цінувати добро, розуміти свої та поважати почуття інших.

— Театр допомагає дітям сприймати навколишній світ не тільки розумом, а й серцем, — переконана Ірина Плішко. — Діти стають розкутими, збагачується їх фантазія, вони із задоволенням спілкуються між собою, вчаться співпереживати і співчувати.

Самі й ляльок роблять,
й у виставах грають

Батьки теж задоволені, адже не кожне село може похвалитися театром. А жителям Пасицел не треба їхати за тридев'ять земель, щоб долучитися до театрального мистецтва, тим більше у такий тривожний час.

— Наші діти не тільки читають, беруть участь у різноманітних державних і обрядових заходах, а й долучаються до театральної творчості. Крім того, старшенькі разом із бібліотекаркою майструють ляльок — героїв вистав, — кажуть жителі села.

Герої казок народжуються прямо тут, у бібліотеці. Для виготовлення іграшок у хід йдуть будь-які матеріали — м'яка тканина, папір, картон, пластик, нитки, вовна. Паперових і картонних кріплять до паличок. А лялькам із тканини чіпляють рукавичку, яку надягають на руку, і так керують лялькою.

Життєві уроки
— через гру

— Кожна казка має повчальну цінність: вчить робити добро, дорожити дружбою, допомагати одне одному, бути сміливими, — розповідає жінка. — Театралізовані вистави діти сприймають серцем, із захопленням спостерігають за ляльками, переживають разом з героями і радіють за них. Лялька вчить відрізняти добро від зла, збагачує уяву, фантазію.

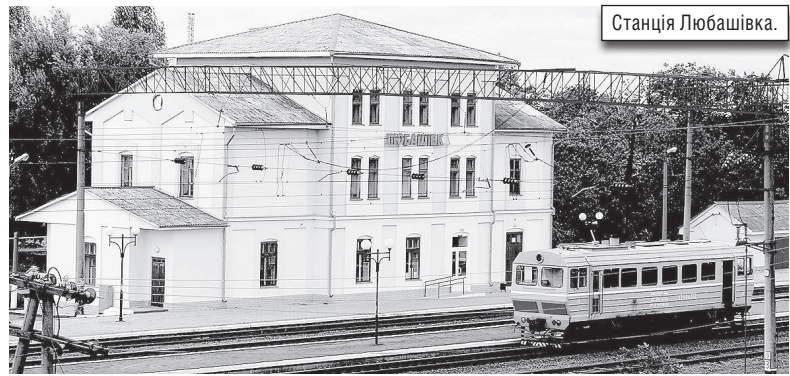

Діти люблять майструвати ляльок своїми руками.

А ще через вистави діти отримують важливий урок: життєві труднощі вчать мудрості.

Ця земля все пам'ятає. Ще шість тисяч років тому тут селилися трипільці, черняхівці, слов'яни. Поруч — річка Довгенька і витoki Чичиклії, де люди черпали воду і силу. До того, як у 1795-му Любашівку було офіційно засновано, тут уже жили турки, татари, українці, євреї, молдавани. Всі вони працювали, торгували та обживали цей край. Тож славиться він сьогодні своєю неповторною історією, талановитими, трудолюбивими і підприємливими людьми та культурно-гастрономічними традиціями.

Любашівка: столиця української ковбаси 235 років історії та смаку

Хто заснував селище?

Назва Любашівки не менш загадкова, як і її вік, що губиться серед розмаїття народних легенд та переказів.

Таїни сивої давнини «споглядають» зі стендів місцевого історико-краєзнавчого музею, заснованого шкільним істориком Юзефом Клейманом. Краєзнавець відшукав залишки поселень землеробів епохи бронзи, трипільців, черняхівської культури та слов'ян, які впродовж восьми тисячоліть черпали сили від родючої землі та цілющих джерел Довгенької балки та витоків славетної ріки Чичиклії.

Після російсько-турецької війни 1787-1791 років Причорномор'я окупували росіяни. Загарбані землі, здавна заселені українським людом, одразу роздавалися поміщикам, які йшли слідом за армією, генералам, офіцерам і чиновникам різних рангів. Й заснування Любашівки з сільцями Софіївка, Миколаївка та хуторами приписують хорунжому Чорноморського війська Тимофієву та козацькому сотнику Любинському. Поселення йменувалося Довгеньке, Хорунжева, а також Тимофіївка, Старе Село й навіть Чорноморське.

Цей епізод з історії Любашівки описаний в книзі Прокопія Короленка «Чорноморське козаче військо (1775-1792 рр.)».

Про старий храм і атомні ракети

1811-го року за проектом архітекторів Д. Фраполлі та А.Тодорова в Любашівці постав храм Святого Михаїла, який довго слугував православним вірянам.

У 1964 році радянські атеїсти знищили святиню.

82-річний любашівчанин Олександр (Шота) Гвінцадзе, в ті часи молодий керівник будівельників, розповів, що йому наказували зруйнувати церкву, але він не взяв гріх на душу. Аргументував, що не він її будував, і не йому святиню руйнувати. А ось чоловіча, якого змусили дзвони скидати, невдовзі впав з висоти й розбився.

Пан Олександр додав, що церква була напрочуд велична. Ще хлопчаком він в ній паску, крашанки і копчену ковбаску святив. Подібна до цієї святиня збереглася в Одесі. Це Свято-Троїцький грецький храм.

Мало що залишилося від тієї самотньої архітектури.

Олександр Гвінцадзе.

Десь на околиці Любашівки «загубилося» мусульманське кладовище. Приміщення колишньої єврейської синагоги слугує поліціантам, в маєтку пана Любинського ташується початкова школа ліцею №1, будинок пана Крауза використовується медиками, у волосній управі зберігається трудовий архів та засідають ветерани, колишня церковнопарафіальна школа використовувалась як бар, а млин пані Малиновської викупив підприємець.

В період Холодної війни біля Любашівки розміщувалася військова частина, де зберігалися компоненти пального для ядерних ракет.

Занедбаний цвинтар — єдине нагадування історії євреїв

Нарівні з українцями Любашівку десятиліттями розвивала іудейська спільнота, яку остаточно знищили нацисти в період окупації краю.

Влітку 1941-го багатьох місцевих євреїв окупанти розстріляли у глинищі, а потім винищували в гетто. Через Любашівку пролягав «шлях смерті», яким євреїв примусово переганяли з Гвоздавського табору та інших концтаборів в Доманівський район, де було вбито 115 тисяч осіб. Дорогою конвоїри знесилених людей добивали, а тіла прикопували обабіч степової дороги.

Після Другої світової дехто з євреїв повернувся до мирного життя додому, але згодом вони розбрелися по Україні та світу. Сьогодні про історію євреїв у Любашівці нагадує лише занедбаний та понівечений старий єврейський цвинтар.

Чимало історичних свідчень про історію, розбудову селища та славні трудові династії можна дізнатися з науково-популярних видань «Любашівщина: історія та сучасність» (автори Микола Березницький, Олександр Манзар), «Історія і люди. Любашівка» (автори Олег і Ліза Куликові), надрукованих у 2012 році.

А ось художніх творів про Любашівку обмаль. Лише журналістка, медіаконсультантка, письменниця й поетка Ніна Кур'ята яскраво описує своє дитяче життя з бабусяю у Любашівці в автобіографічному

МЕЖИРІЧЧЯ

(між Дністром та Південним Бугом)

ЛюбашівкаМиколаївкаШиряєвеАнаньїв
ЗахарівкаВелика МихайлівкаСаврань

ОДЕСЬКЕ ЖИТТЯ

Краща ковбасниця Валентина Солтановська.

Ковбасно-м'ясна інсталяція.

Рекордна ковбаса.

романі «Дзвінка» — він має розширену назву: «Українка, народжена в СРСР». Прочитавши його, можна не лише відчувати всі барви мовної дискримінації українки через призму дитячого, а потім і дорослого погляду, а й добре познайомитися з письменницею.

Кров'янка, сало, буженина: хто пробував — не забуде

Любашівка стоїть на важливому перехресті автошляхів — це зручно для бізнесу й перевезень. До війни тут хотіли будувати онлайн-школу, завод сушених овочів, сонячну електростанцію.

Сьогодні громада працює далі: фермери та підприємці годують країну і допомагають армії. Торгівля, земля, волонтерство — все тримається на людях.

30 вересня 235-й ювілей любашівчани відзначають благодійним заходом на підтримку захисників-земляків, де також продаватимуть любашівські копченості.

Любашівська ковбаса — це локальний бренд з історією, відомий далеко за межами Одещини. Смаколики завоювали неабияку славу за вишукані смакові якості з початку ХХ століття, а запашні гостинці з Любашівки високо цінувалися у найвищих владних інстанціях.

З давніх-давен її замовляли навіть високі чини. У 2021 році на 4-му фестивалі виготовили найбільшу карту України... з ковбаси. Майже три метри в довжину та 1,87 — в ширину з 25

Історія у цифрах

- 1847-го Любашівка стала волосним центром Ананьївського повіту Херсонської губернії.
- У 1865-му з'явилася перша школа.
- У 1884 році — фельдшерський пункт, а 1905-го запрацювала земська лікарня.
- У 90-х роках ХІХ ст. містечко прикрашали церква Святого Архистратига Михаїла, три крамниці, дві корчми, постійний двір, два парові млини, цегельня, лавки, винні льохи, будівлі місцевої аристократії, негоціантів.
- З 1926 по 2020 рік Любашівка — адміністративний центр однойменного району.

Герб Любашівки.

кілограмів ковбасної нарізки. Це був рекорд.

Фестиваль збирав тисячі гостей. Кров'янка, сало, буженина, копчені реберця — хто пробував, не забуде. Кажуть, на організацію свята пішов мільйон гривень.

Сьогодні ковбаса на базарі — по 450–460 гривень за кілограм. Але смак той самий — справжній.

1+1 УКРАЇНА 06.30 Сніданок з 1+1 10.30, 04.05 Одруження наосліп 12.30 Х/ф «Закохай мене, якщо зможеш» 14.30 Х/ф «Слідство веде детектив Гурман» 16.15, 17.10, 22.00, 22.55 Т/с «Лікарня новий Амстердам 4» 18.00, 19.00, 20.00, 21.00 Т/с «Жіночий лікар. Нове життя 3» 23.50 Х/ф «Слідство веде Аврора Тігарден» 01.35 Світ навиворіт 03.15 Говорить вся країна 05.35 Життя відомих людей СТБ 03.00, 17.25 Т/с «Слід» 03.35, 09.45, 01.50 Т/с «Історія одного злочину» 07.10 Т/с «Мислити як злочинець» 13.40 Т/с «Сліпа» 20.00 Т/с «Кохання та полум'я» 21.55 Т/с «Черговий лікар» 23.50 Т/с «Агенти справедливості» ICTV 2 03.00 Т/с «Юрчишини 2» 03.40, 11.15 Т/с «Відділ 44» 05.15 Служба розшуку дітей 05.20, 01.05 Антизомбі 06.00, 07.55, 00.10, 02.45 Громадянська оборона 07.00 Ранок у великому місті 08.30, 20.00, 20.55 Т/с «Коп з минулого» 14.00, 16.10 Х/ф «Погані хлопці» 19.00 Прем'єра хто хоче стати мільйонером? 21.55 Х/ф «Літак президента» 00.00 Звернення президента України 02.05 Т/с «Чак 3» 2+2 06.00 Шалені перегони 07.45 Т/с «Хід коня» 14.25 Партизани. Нова історія 15.30 6 тур укл «Динамо» - «Олександрія» 17.25 Х/ф «Янгол-охоронець» 20.00 Х/ф «На лінії вогню» 22.15 Т/с «Чорний список-3»	23.55 Х/ф «Маріонетка, або Гра в чотири руки» 01.55 Забулений світ 04.15 Джедаї TET 06.00 Панянка-селянка 07.00 Моя суперродина 09.00 Т/с «Усі жінки - відьми» 11.00 Х/ф «Столику, на-крійся» 12.00 Х/ф «Все моє життя» 13.45 Х/ф «Два серця» 15.45 Х/ф «Ведмідь Брігсбі» 17.30 Х/ф «Трансформери» 19.50 Х/ф «Місія нездійсненна» 22.00 Т/с «Скажені сусіди 3» 00.00 Т/с «СидОренки - Сидоренки» 01.00 Т/с «Добра відьма» 01.45 Т/с «Євродиректор» 02.40 Т/с «Королі палат» 03.30 Богиня шопінгу. Батли за пали 04.20 Ближче до зірок 5 КАНАЛ 06.00, 14.45, 00.50, 01.40 Гра долі 07.05, 00.00 Д/ф «Будуємо майбутнє» 08.00, 23.00 Час новин. Підсумки дня 08.40 Серед нас 09.00 Хвилина мовчання 09.01, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 21.00 Час новин 09.30, 10.15, 11.15, 12.35, 13.20, 14.15, 15.30, 16.15, 17.20, 18.20, 19.40 Марафон «Незламна країна» 20.00 Дайджест 20.35 Невгадані історії 21.45 ТРО Медіа 22.45 Новини ВВС 23.45 Історія для дорослих 03.35, 04.30 Д/ф R1 03.00 Дай лапу 04.40 Так не буває 07.15, 01.45 Інший світ 10.00, 10.50, 17.30, 18.20 Т/с «Мисливці за реліквіями» 11.40, 19.10, 22.15 Камон з узол і манько 13.10 Світ_огляд з машею себовою 14.00, 16.50 Орел і решка. Дайджест 16.00 Пригоди з Яною Метьолкіною 21.00 «Покутні. Разом по світу» 00.30 Хижі до іжі	НТН 06.00, 17.30 «Речдок» 09.20, 01.05 Випадковий свідок 10.50, 23.30 Т/с «ФБР» 12.25, 19.20 Т/с «Гаваї 5.0» 14.00, 21.00 Т/с «NCIS» 16.30 «Речдок. Велика справа» 02.30 «Речовий доказ» 03.30 Правда життя. Професійні байки 04.20 «Таємниці світу» 05.20 «Школа мужності» НОВИЙ КАНАЛ 03.00 Працюємо заради майбутнього 03.20 Знають навіть діти 03.35, 02.40 Універсчек 04.15 Ексі 05.45 Т/с «Мерлін» 08.20 Хто зверху? 12.05 Х/ф «Обдурити всіх» 13.50 Х/ф «Каліфорнійський дорожній патруль» 15.50 Х/ф «Золото дурнів» 18.00 Т/с «Будиночок на щастя» 20.00, 22.00 Х/ф «Хижак» 00.00 Звернення президента 00.10 Х/ф «Стволи Акімбо» 01.50 Служба розшуку дітей 01.55 Аферисти в сітях ESPRESSO TV 00.00, 03.20, 06.00, 11.10 Студія захід з антоном борковським 00.10 Х/ф «Стволи Акімбо» 01.50 Служба розшуку дітей 01.55 Аферисти в сітях FILM.UA DRAMA 06.00 Шість соток 07.50 Удачний проект 08.50 Містична країна 09.40 Брама часу 10.30, 16.05 Таємниці світу 11.40 Дике серце Америки 12.35 Містика: безтілесні 14.30 Містичні історії 17.25 Код доступу 17.50 Королі франції 19.50 Синя безодня 21.50 Мисливці і здобич 23.40 Великі художники 01.20 Правда життя 02.50 Останній день диктатора ENTER-ФІЛЬМ 06.00 Спеціальні репортажі валерії мікульської 06.30, 02.30 Україна вражає 07.30, 00.00 Зіркові долі 08.00, 18.30 «Таємниці світу» 09.00, 00.30 Корисні поради 10.00 Садові поради 11.00, 16.00 Т/с «мафіоза» 13.00, 19.00 Т/с «комісар Рекс» 18.00, 23.00 Скептик 22.00 Таємниці світу 01.00 Квадратний метр 02.00 Підроблена історія 03.00 Єдині новини FILM.UA DRAMA 06.00, 06.45, 07.35, 08.25, 16.40, 17.30, 18.20 Т/с «Гречанка» 09.15, 10.00, 10.55, 19.10, 20.00, 20.50 Т/с «Відважні» 11.45, 12.30, 13.20, 21.40, 22.30, 23.15 «Страх у твоєму домі»	09.05 Здорове харчування 09.20, 14.35, 23.30 Кумедні 10.00, 18.00, 21.30 М/с «Тобот» 10.30, 17.30, 22.00 М/с «Бей-блейд Х» 11.00, 17.00, 20.30 М/с «Супергеррей Коді» 11.30, 15.30, 19.00 М/с «Робокар Полі» 12.00, 16.30, 20.00 М/с «Бджілка Мая» 12.30, 16.00, 19.30 М/с «Віспер» 13.30 Online-садок НУМО (UNICEF) 14.00, 01.20, 03.30 М/с «Майстерня Бібі» 14.30 М/с «Іскорки суперсил» 21.00 М/с «Космічний старт» 00.00, 05.00 Хі та Ха 01.50 М/с «Гав Гав Гав» 02.20 Зірки Малюки 03.00 Веселі саморобки МЕГА 06.00 Шість соток 07.50 Удачний проект 08.50 Містична країна 09.40 Брама часу 10.30, 16.05 Таємниці світу 11.40 Дике серце Америки 12.35 Містика: безтілесні 14.30 Містичні історії 17.25 Код доступу 17.50 Королі франції 19.50 Синя безодня 21.50 Мисливці і здобич 23.40 Великі художники 01.20 Правда життя 02.50 Останній день диктатора ENTER-ФІЛЬМ 06.00 Спеціальні репортажі валерії мікульської 06.30, 02.30 Україна вражає 07.30, 00.00 Зіркові долі 08.00, 18.30 «Таємниці світу» 09.00, 00.30 Корисні поради 10.00 Садові поради 11.00, 16.00 Т/с «мафіоза» 13.00, 19.00 Т/с «комісар Рекс» 18.00, 23.00 Скептик 22.00 Таємниці світу 01.00 Квадратний метр 02.00 Підроблена історія 03.00 Єдині новини FILM.UA DRAMA 06.00, 06.35, 07.25, 08.15, 16.45, 17.35, 18.25 Т/с «Гречанка» 09.05, 09.55, 10.45, 19.15, 20.05, 20.55 Т/с «Відважні» 11.35, 12.20, 13.10, 21.45, 22.35, 23.25 «Страх у твоєму домі» 14.00, 14.55, 15.50, 00.10, 01.05, 01.55 Т/с «Жіночі секрети» 02.50, 03.35, 04.25, 05.15 Т/с «Одружити не можна помилувати»	14.10, 15.00, 15.50, 00.05, 00.55, 01.40, 02.25 Т/с «Коротке слово Ні» 03.15, 03.25, 04.15, 05.10 Т/с «Жіночі секрети» БІГУДІ ТБ 06.00, 07.30, 04.30 Сімейні мелодрами 06.30 Телемагазин 10.10, 18.00 Т/с «Заборонене кохання» 12.10, 20.00 Т/с «Червоні бутони» 14.45, 22.40 Говорить Україна 00.30 Т/с «Щоденники темного» 02.10 Т/с «Хостел» СОЛНЦЕ 06.00, 17.00, 05.15 Т/с «Пані Фазілет і її доньки» 06.45, 02.20 Зх4. 16.05, 00.55, 03.50 Т/с «Справа Дойлів» 20.10 Т/с «СІЕАй» 21.55 Т/с «Менталіст» 23.20 Т/с «Мислити як вбивця» ПЛЮСПЛЮС 05.50, 02.45 Казка з татом 06.00, 19.15, 04.40 Корисні підказки 06.40 М/с «Світ чекає на відкриття» 06.50, 16.40, 22.15 М/с «Оггі і Кукарачі» 07.15, 21.25 М/с «Губка Боб» 08.10, 17.30 М/с «Елвін і бурундуки» 09.20 М/с «Маленьке містечко» 10.10 М/с «Історія жителів Сильванії» 10.20, 19.20 М/с «Супер Крила» 11.00 М/с «Вулиця Сезам» 11.30, 19.40 М/с «Свинка Пеппа» 12.35 М/с «Край бейбіс меджік тірс» 13.15 М/с «Бєбі Борн» 13.20 М/с «ЛОЛ» 13.25 М/с «Рейнбоу Хай» 13.30 М/с «Піратікс - світ пригод» 13.35 М/с «Дікі Скрічєри» 14.00, 18.20 М/с «Сантьяго та його моря» 14.25 М/с «Бейблейд Х» 14.50, 17.50 М/с «Ніндзяго» 15.20 М/с «Монстр-Хай» 15.45 М/с «Діностер» 16.10, 18.45 М/с «Щєнячий патруль» 17.05 М/с «Губка боб» 20.00 М/с «Блуті» 20.30 М/с «Лєді Баг і Супер Кіт»	21.00 М/с «Тара Данкан» 00.00 Знімала мама 02.25 Світ чекає на відкриття БОЛТ 06.00, 06.50, 07.35, 08.20, 23.45, 00.30, 01.15, 02.05 Т/с «Відважні» 09.15, 10.05, 10.55, 11.50 Т/с «Контакт» 12.35, 13.25, 14.15, 15.00, 20.30, 21.15, 22.05, 22.50 Т/с «Ніконов та КЮ» 15.50, 16.40, 17.25, 18.15, 02.55, 03.40, 04.30, 05.15 Т/с «Пошта» 19.05, 19.45 Т/с «Гаряча точка» XSPORT 06.00 Grand tour 07.20, 01.20 Total combat 07.50 Білярд. Вільна піраміда з продовженням. B2b gold cup 2025 г. Півфінал 09.10, 10.55, 12.00 Телемагазин 10.40 Бокс 11.40 Змішані єдиноборства 17.45 Х/ф «Диво» 20.20 Турнір з професійного боксу та кікбоксингу 22.00 Х/ф «Біжи, товстун, біжи» 00.00 Бодібілдинг. Відкритий кубок України wabba 2025 г. 01.45 Дзюдо. Чемпіонат України 03.00 Інформаційний марафон VIASAT EXPLORER 07.00 Австралійські ловці бугаїв 07.35, 08.35, 11.25, 12.20, 15.20, 16.15, 19.10, 20.10, 22.00, 23.50, 02.40 Австралійські золотощукачі 09.30 Прокляття мерця 10.25 Масштабні інженерні помилки 13.15, 17.10 Мисливці за підземними скарбами 14.20, 18.15, 22.55 Золото Юкона 21.05, 00.50 Останні капітани 01.40 Австралійські далекобійники 03.30 Австралійські мисливці на лобстерів 04.15 Реальні далекобійники 05.05 Реальні далекобійники 05.50 Пошукова команда в Австралії VIASAT HISTORY 07.15 Родові прокляття 07.40, 05.50 Заборонена історія	08.40, 01.20, 02.25 Хіт-парад військової техніки 09.45, 10.40, 15.50, 16.50 Вікінги 11.35, 17.45 Королєви, які змінили світ 12.35, 18.45, 00.15, 03.15 Друга світова війна 13.40, 14.40, 19.50, 20.45 1945 г.: дні, що змінили світ 22.00 Титани Холодної війни 23.05 Хіросіма 04.10 Піднесення диктаторів 05.00 Піднесення диктаторів ZOOM 06.00 «Страх у твоєму домі» 07.40 Випадковий свідок. Катастрофи 08.30, 01.20 «Судові справи» 11.10, 05.00 «Речовий доказ» 12.15, 19.40 «Речдок» 16.20 «Легенди карного розшуку» 18.00 Т/с «Морський патруль» 23.00 «Реальна поліція» 00.20, 04.10 «Таємниці світу» 02.10 «Історії війни. Запах ізюма» 02.50 «Правда життя» NATIONAL GEOGRAPHIC 06.00, 06.25 Наукові дурниці: 06.50, 04.30, 07.45, 05.20 Помилки будівництва: 08.50, 02.40 Осушити океан: Єгипетське місто, що затонуло 09.45, 03.35 Осушити океан: Осушити Битву за Британію 10.45 Загублені скарби Риму: Невідомий палац Нерона 11.45 Загублені скарби Риму: Великий римський вал 12.40 Загублені скарби Риму: Геркуланум, товариш з нещастя 13.35 Загублені скарби Риму: Знахідки жінок-археологів: Загублені скарби Риму: Знахідки жінок-археологів 14.30, 21.05 Чингісхан: Таємна історія монголів: Сходження Чингісхана 15.30 Розслідування авіакатастроф: Розслідування авіакатастроф: Вижити в катастрофі 16.20 Вбивство у небі: Хто збив Мh17? Крах 17.15 Вбивство у небі: Хто збив Мh17? Зброя вбивства 18.10 Вбивство у небі: Хто збив Мh17? Винний	19.10 Захищаючи Європу: Польща 20.05 Захищаючи Європу: Фінляндія 22.00, 00.50 Чингісхан: Таємна історія монголів: Народження імперії 22.55 Стародавній Китай з висоти пташиного польоту: Таємниці Великої Китайської стіни 23.55 Стародавній Китай з висоти пташиного польоту: Китайські Помпеї 01.50 Осушити океан: Янтарна кімната DISCOVERY CHANNEL 06.00 Махінатори: Morgan 07.00 Махінатори: Mercedes Cosworth - 07.30 Махінатори: Mercedes Cosworth - 08.00 Як це влаштовано? Розсувні двері, пароручнішки, кордцітки, міні-піца 08.30, 18.00 Як це зроблено? 09.00, 09.30 Забуте та поховане 10.00 Металобрукху 11.00 Мисливці за старінням: класичні авто: Датсун 280Z 12.00 Махінатори: Land Rover Defender 13.00 Лісував на болотах: Криза віри 14.00 Лісував на болотах: Ва-банк 15.00 Лісопавал на болотах: Технологічні проблеми 16.00 Голі та налякані 17.00 Махінатори: світове турне 18.30 Як це влаштовано? Криш-ки люків/Штучні поліни/Мотосані 19.00 Швидкі та гучні 20.00 Голі та налякані: Сімнадцять швів 21.00 Голі та налякані: Найкращий з кращих: Пекти та дичину 23.00 Аляска: останній рубіж: Труднощі та позбавлення 00.00 Реставратори 01.00 Бунтівний гараж: Палиці у колесах 02.00 Голі та налякані: Кращий з найкращих: Пекти та дичину 04.00 Махінатори: Renault Alpine 05.00 Реставратори
--	---	--	---	---	---	---	--

23'09 • ВТ 1+1 УКРАЇНА 06.30 Сніданок з 1+1 10.30, 04.05 Одруження наосліп 12.30 Х/ф «Закохай мене, якщо зможеш» 14.30 Х/ф «Слідство веде детектив Гурман» 16.15, 17.10, 22.00, 22.55 Т/с «Лікарня новий Амстердам 4» 18.00, 19.00, 20.00, 21.00 Т/с «Жіночий лікар. Нове життя 3» 23.50 Х/ф «Слідство веде Аврора Тігарден» 01.35 Світ навиворіт 03.15 Говорить вся країна 05.35 Життя відомих людей СТБ 03.00, 09.45, 01.35 Т/с «Історія одного злочину» 07.15 Т/с «Мислити як злочинець» 13.45 Т/с «Сліпа» 17.30 Т/с «Слід» 20.00 Т/с «Кохання та полум'я» 21.50 Т/с «Черговий лікар» 23.45 Т/с «Агенти справедливості» ICTV 2 03.00 Громадянська оборона 03.40 Т/с «Розтин покаже 2» 05.10, 07.55 Антизомбі 07.00 Ранок у великому місті 08.55, 19.00, 20.50, 18.05, 20.00 Т/с «Коп з минулого» 11.45 Т/с «Відділ 44» 13.40, 00.10 Х/ф «Павук в павутинні» 15.45 Х/ф «Ворог держави» 21.50 Х/ф «Шостий день» 00.00 Звернення президента України 02.15 Т/с «Чак 3» 2+2 06.00, 04.30 Джедаї 07.55, 09.30 Т/с «Кістки» 12.05, 01.30 Забулений світ 16.40 Х/ф «Ковбої проти прибульців» 18.50, 20.35 Х/ф «Морський піхотинець» 22.00, 22.50 Т/с «Чорний список» 23.40 Х/ф «Останні дні на Марсі»	TET 06.00 Панянка-селянка 07.00 Моя суперродина 09.00 Т/с «Усі жінки - відьми» 11.00 Х/ф «Красуня» 12.00 Х/ф «У пошуках тебе» 14.10 Х/ф «Літо на виноробні» 15.50 Х/ф «Осінь на виноробні» 17.35, 19.45 Х/ф «Місія нездійсненна» 22.00 Т/с «Скажені сусіди 3» 00.00 Т/с «СидОренки - Сидоренки» 01.00 Т/с «Добра відьма» 01.45 Т/с «Євродиректор» 02.40 Т/с «Королі палат» 03.30 Богиня шопінгу. Батли за пали 04.20 Ближче до зірок 5 КАНАЛ 06.00, 14.45, 00.50, 01.40 Гра долі 07.05, 00.00 Д/ф «Будуємо майбутнє» 08.00, 23.00 Час новин. Підсумки дня 08.30 Серед нас 09.00 Хвилина мовчання 09.01, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 21.00 Час новин 09.30, 10.15, 11.15, 12.35, 13.20, 14.15, 15.30, 16.15, 17.20, 18.20, 19.40 Марафон «Незламна країна» 20.00 Рандеву 21.45 Український свідок 22.45 Новини ВВС 23.45 Історія для дорослих 03.35, 04.30 Д/ф R1 03.00 Дай лапу 04.50 Так не буває 07.20, 02.10 Інший світ 10.00, 10.50, 17.50, 18.40 Т/с «Мисливці за реліквіями» 11.40, 19.35, 22.50 Камон з узол і манько 13.15 Світ_огляд з машею себовою 16.00 Пригоди з Яною Метьолкіною 16.55 Орел і решка. Дайджест 21.00 «Покутні. Разом по світу» 01.10 Хижі до іжі НТН 06.00, 17.30 «Речдок» 09.20, 01.05 Випадковий свідок 10.45, 23.30 Т/с «ФБР» 12.25, 19.20 Т/с «Гаваї 5.0»	14.00, 21.00 Т/с «NCIS» 16.30 «Речдок. Велика справа» 02.30 «Речовий доказ» 03.30 Правда життя. Професійні байки 04.20 «Таємниці світу» 05.20 «Потяг на схід» НОВИЙ КАНАЛ 03.20 Знають навіть діти 03.55 Ексі 05.30 Т/с «Мерлін» 08.00 Хто зверху? 11.45 Х/ф «Вогняна стіна» 13.50 Х/ф «Хлопці зі стовлами» 15.55 Х/ф «Парочка копів» 18.00 Т/с «Будиночок на щастя» 20.00 Хто знає? 21.05, 23.05, 00.10 Х/ф «Хижак» 00.00 Звернення президента 01.10 Х/ф «Роллербол» 02.50 Аферисти в сітях ESPRESSO TV 00.00 Світгляд з євгеном магдою 00.50, 13.10, 20.00, 21.15 Вердикт з сергієм руденком 02.15, 18.15 Великий ефір василія зими 04.00 Студія захід з антоном борковським 05.00 Суботній політклуб 07.00, 08.00, 10.00, 11.00, 12.00, 16.00, 17.00, 18.00 Новини 07.10, 08.10, 09.01, 10.10 Інформаційний марафон 09.00 Хвилина мовчання 11.10, 16.10, 17.10, 22.00 Коментар з антоном борковським 12.30 Розмовна студія 15.00 Європейці з лесею вакулюк 21.00 BBC news україна 23.00 Свобода live ПІКСЕЛЬ 06.00, 13.00, 22.30, 04.00 М/с «Баранчик Шон» 06.30, 02.40 ТiВi Абетка 07.00 Зірки-Малюки 07.30 Майстерні Бібі 08.30, 15.00, 18.30, 00.50 М/с «Хорообрі зайці» 09.05 Здорове харчування 09.20, 14.35, 23.30 Кумедні 10.00, 18.00, 21.30 М/с «Тобот» 10.30, 17.30, 22.00 М/с «Бей-блейд Х» 11.00, 17.00, 20.30 М/с «Супергеррей Коді»	11.30, 15.30, 19.00 М/с «Робокар Полі» 12.00, 16.30, 20.00 М/с «Бджілка Мая» 12.30, 16.00, 19.30 М/с «Віспер» 13.30 Online-садок НУМО (UNICEF) 14.00, 01.20, 03.30 М/с «Майстерня Бібі» 14.30 М/с «Іскорки суперсил» 21.00 М/с «Космічний старт» 00.00, 05.00 Хі та Ха 01.50 М/с «Гав Гав Гав» 02.20 Зірки Малюки 03.00 Веселі саморобки МЕГА 06.00 Шість соток 07.50 Удачний проект 08.50 Містична країна 09.40 Місія сили 10.30, 16.05 Таємниці світу 11.40, 19.50 Синя безодня 12.35 Дикий йеллоустоун 14.30 Містичні історії 17.25 Код доступу 17.50 Королі франції 21.50 Містика: безтілесні 23.40 Великі художники 01.20 Правда життя 02.50 Останній день диктатора ENTER-ФІЛЬМ 06.00 Спеціальні репортажі валерії мікульської 06.30, 02.30 Україна вражає 07.30, 00.00 Зіркові долі 08.00, 18.30, 22.00 «Таємниці світу» 09.00, 00.30 Корисні поради 10.00 Садові поради 11.00, 16.00 Т/с «мафіоза» 13.00, 19.00 Т/с «комісар Рекс» 18.00, 23.00 Скептик 01.00 Квадратний метр 02.00 Підроблена історія 03.00 Єдині новини FILM.UA DRAMA 06.00, 06.35, 07.25, 08.15, 16.45, 17.35, 18.25 Т/с «Гречанка» 09.05, 09.5
--	--	--	--

24'09 • ср	ТЕТ	16.30	10.00, 18.00, 21.30 М/с	14.00, 14.55, 15.50, 00.15, 01.10, 02.00 Т/с	21.00 М/с «Тара Данкан»	08.40, 01.10, 02.15	«ОДЕСЬКЕ ЖИТТЯ»
	06.00 Панянка-селянка	02.30 «Речодк. Велика справа»	10.00, 18.00, 21.30 М/с «Тобот»	01.10, 02.00 Т/с «Жіночі секрети»	00.00 Знімала мама	Хіт-парад військової техніки	13 стор.
	07.00 Моя суперродина	03.30 Правда життя. Професійні байки	10.30, 17.30, 22.00 М/с «Бей-блейд Х»	02.55, 03.40, 04.25, 05.10 Т/с «Крила метелика»	02.25 Світ чекає на відкриття	09.45, 10.50, 11.50, 15.50, 16.55, 18.00	
1+1 УКРАЇНА	09.00 Т/с «Усі жінки - відьми»	04.20 «Таємниці світу»	11.00, 17.00, 20.30 М/с «Су-пергерой Коді»			Стародавній апокаліпсис	20.10, 01.25 Інженерна Європа: Іспанія
06.30 Сніданок з 1+1	11.00 Х/ф «Кіт у чоботях»	05.20 «Театр бойових дій. Прихисток»	11.30, 15.30, 19.00 М/с «Робокар Полі»			12.55, 19.00, 00.05, 03.05	21.05 Відновити імена: Коробка з кістками
10.30, 04.05 Одруження наосліп	12.10 Х/ф «Таємний штаб»		12.00, 16.00, 20.00 М/с «Бджілка Мая»			Друга світова війна	22.00 Відновити імена: Тіло в піску
12.30 Х/ф «Закохай мене, якщо зможеш»	14.00 Х/ф «Ведмідь Брігсбі»		12.30, 16.00, 19.30 М/с «Віспер»			13.55, 14.55, 20.05, 21.00, 22.00, 23.05 Друга світова	22.50 Таємничі острови: Острів шпигунів
14.30 Х/ф «Слідство веде детектив Гурман»	16.00 Х/ф «Вид згори кращій»		13.30 Online-садок НУМО (UNICEF)			04.00, 04.50 Усипальниці Єгипту	23.40 Таємничі острови: Загублений острів «Індевор»
16.15, 17.10, 22.00, 22.55	17.30, 19.45 Х/ф «Місія нездійсненна»		14.00, 01.20, 03.30 М/с «Майстерня Бібі»				03.10 Суперспороди: Суперспороди: Більга
Т/с «Лікарня новий Амстердам 4»	22.00 Т/с «Скажені сусіди 3»		14.30 М/с «Іскорки суперсил»				04.05 Всередині аеропорту Сідней: Наведі лад і лети
18.00, 19.00, 20.00, 21.00 Т/с «Жіночий лікар. Нове життя 3»	00.00 Т/с «СидОренки - Сидоренки»		21.00 М/с «Космічний старт»				04.55 Всередині аеропорту Сідней: BIP-пасажир
23.50 Х/ф «Слідство веде Аврора Тігарден»	01.00 Т/с «Добра відьма»		00.00, 05.00 Хі та Ха				
01.35 Світ навиворіт	01.45 Т/с «Євродиректор»		01.50 М/с «Гав Гав Гав»				
03.15 Говорить вся країна	02.40 Т/с «Королі палат»		02.20 Зірки Малюки				
05.35 Життя відомих людей	03.30 Богиня шопінгу. Батли за пали		03.00 Веселі саморобки				
СТБ	04.20 Ближче до зірок						
03.00, 09.45, 02.20 Т/с «Історія одного злочину»							
07.10 Т/с «Мислити як злочинець»							
13.45 Т/с «Сліпа»							
17.30 Т/с «Слід»							
20.00 Т/с «Кохання та полум'я»							
21.50 Т/с «Черговий лікар»							
23.45 Т/с «Агенти справедливості»							
01.40 Т/с «Хід прокурора»							
ICTV 2							
03.00 Антизомбі							
03.45 Т/с «Розтин покаже 2»							
05.15 Служба розшуку дітей							
05.20, 07.55 Громадянська оборона							
07.00 Ранок у великому місті							
08.50, 19.00, 20.50, 18.05, 20.00 Т/с «Коп з минулого»							
11.40 Т/с «Відділ 44»							
14.30, 23.55, 00.10 Х/ф «1917 г.»							
16.35 Х/ф «Водій для копа»							
21.55 Х/ф «Джуніор»							
00.00 Звернення президента України							
02.05 Т/с «Чак 3»							
2+2							
06.00, 04.20 Джедаї							
07.55, 09.30 Т/с «Кістки»							
12.05, 02.05 Загублений світ							
14.50 Х/ф «Аватар»							
18.15 Х/ф «Лара Крофт»							
20.05 Х/ф «Вторгнення»							
22.00 Т/с «Чорний список-4»							
23.40 Х/ф «Стилвотер»							

25'09 • чт	ТЕТ	10.50, 23.30 Т/с «ФБР»	11.00, 17.00, 20.30 М/с «Су-пергерой Коді»	БІГУДІ ТБ	БОЛТ	09.10, 15.35	21.05
	06.00 Панянка-селянка	12.25, 19.20 Т/с «Гавай 5.0»	11.30, 15.30, 19.00 М/с «Робокар Полі»	06.00, 07.30, 04.30 Сімейні мелодрами	06.00, 06.45, 07.35, 08.20, 23.50, 00.35, 01.25, 02.10 Т/с «Відважні»	Усипальниці Єгипту	Маріанною Ван Зеллер: Підпільні гонки
	07.00 Моя суперродина	14.00, 21.00 Т/с «NCIS»	12.00, 16.00, 20.00 М/с «Бджілка Мая»	06.30 Телемагазин	09.15, 10.05, 10.55, 11.50 Т/с «Контакт»	10.15, 11.20, 16.40, 17.45	22.00, 00.45 Контрабанда з Маріанною Ван Зеллер: Мисливці на акул
1+1 УКРАЇНА	09.00 Т/с «Усі жінки - відьми»	16.30 «Речодк. Велика справа»	12.30, 16.00, 19.30 М/с «Віспер»	10.10, 18.00 Т/с «Заборонене кохання»	12.40, 13.25, 14.15, 15.05, 20.35, 21.25, 22.15, 23.00 Т/с «Ніконов та КО»	12.25, 18.50, 00.05, 03.05	22.55, 03.15 Впіймати контрабандиста: З кокаїном під серцем
06.30 Сніданок з 1+1	11.00 Х/ф «Принц-ведмідь»	02.30 «Речовий доказ»	13.30 Online-садок НУМО (UNICEF)	12.10, 20.00 Т/с «Червоні бутони»	15.55, 16.45, 17.30, 18.20, 02.55, 03.40, 04.30, 05.15 Т/с «Пошта»	13.25, 14.30, 19.55, 20.55, 22.00, 23.05 Друга світова	23.50, 04.05 Впіймати контрабандиста: Небезпечні веселощі
10.30, 04.00 Одруження наосліп	12.10 Х/ф «Кіт у чоботях»	03.30 Правда життя. Професійні байки	14.00, 01.20, 03.30 М/с «Майстерня Бібі»	14.45, 22.40 Говорить Україна	19.10, 19.55 Т/с «Гаряча точка»	03.55 Імператор	01.40 Таємничі острови: Острів шпигунів
12.30 Х/ф «Закохай мене, якщо зможеш»	13.20 Х/ф «Домашній арешт»	04.20 «Таємниці світу»	14.30 М/с «Іскорки суперсил»	00.30 Т/с «Хостел»		04.40 Таємне життя римських імператорів з Мері Бірд	02.30 Таємничі острови: Загублений острів «Індевор»
14.30 Х/ф «Слідство веде детектив Гурман»	15.15 Х/ф «Красуня і Чудовисько»	05.20 «Театр бойових дій. Залізна завіса для чехова»	21.00 М/с «Космічний старт»				04.55 Впіймати контрабандиста: На межі
16.15, 17.10, 21.50, 22.45	17.15 Х/ф «Місія нездійсненна»		00.00, 05.00 Хі та Ха				
Т/с «Лікарня новий Амстердам 4»	19.30 Х/ф «Місія неможлива»		01.50 М/с «Гав Гав Гав»				
18.00, 19.00 Т/с «Жіночий лікар. Нове життя 3»	22.00 Т/с «Скажені сусіди 3»		02.20 Зірки Малюки				
20.00 Х/ф «Сусідка»	00.00 Т/с «СидОренки - Сидоренки»		03.00 Веселі саморобки				
23.40 Х/ф «Слідство веде Аврора Тігарден»	01.00 Т/с «Добра відьма»						
01.25 Світ навиворіт	01.45 Т/с «Євродиректор»						
03.10 Говорить вся країна	03.25 Т/с «Королі палат»						
05.35 Життя відомих людей	04.15 Богиня шопінгу. Батли за пали						
СТБ	05.05 Ближче до зірок						
03.05, 09.50 Т/с «Історія одного злочину»							
07.20 Т/с «Мислити як злочинець»							
13.45 Т/с «Сліпа»							
17.25 Т/с «Слід»							
20.00 Т/с «Кохання та полум'я»							
21.55 Т/с «Черговий лікар»							
23.50 Т/с «Агенти справедливості»							
ICTV 2							
03.10 Громадянська оборона							
03.50 Т/с «Розтин покаже 2»							
05.20, 07.55, 02.25 Антизомбі							
07.00 Ранок у великому місті							
08.20, 18.05, 20.00, 19.00, 20.50 Т/с «Коп з минулого»							
11.05 Т/с «Відділ 44»							
13.50 Х/ф «Джуніор»							
15.55 Х/ф «Шостий день»							
21.50 Х/ф «Дитсадковий поліцейський»							
23.55, 00.10 Х/ф «Водій для копа»							
00.00 Звернення президента України							
01.45 Т/с «Чак 3»							
2+2							
06.00, 04.30 Джедаї							
07.25, 09.55 Т/с «Кістки»							
11.40, 02.10 Загублений світ							
16.15 Х/ф «Вуличний боець»							
18.05 Х/ф «Лара Крофт - розкрадача гробниць»							
20.10 Х/ф «Фанфан Тюльпан»							
22.00 Х/ф «Блискучий»							
23.50 Х/ф «Янгол-охоронець»							

26'09 • ПТ

1+1 УКРАЇНА

06.30 Сніданок з 1+1

10.30 Мінюя жінку

13.30 Х/ф «Жіночий лікар. Нове життя 2»

19.10 Х/ф «Правдива брехня»

22.00, 01.00 Х/ф «Термінатор»

03.00 Світ навиворіт

СТБ

03.00 Т/с «Агенти справедливості»

11.55 Т/с «Ворожка»

15.15, 19.00 Т/с «Сліпа»

21.50 Т/с «Кришталеві джерела»

01.55 Т/с «Слід»

ICTV 2

03.00 Антисомбі

03.20, 11.40 Т/с «Відділ 44»

04.55 Служба розшуку дітей

05.00, 07.55 Громадянська оборона

07.00 Ранок у великому місті

08.50 Т/с «Коп з минулого 4»

13.35 Х/ф «Голлівудські копії»

15.40 Х/ф «Літак президента»

17.55 На трьох

19.00, 21.25, 00.10 Дизель Шоу

00.00 Звернення президента України

02.05 Т/с «Вихити за будь-яку ціну»

02.35 Т/с «Два з половиною чоловіки»

2+2

06.00, 04.35 Джедаї

07.20, 09.50 Т/с «Кістки»

11.30, 01.35 Загублений світ

15.05, 16.50 Х/ф «Морський піхотинець»

18.15 Х/ф «Зламана стріла»

20.10 Х/ф «Нестрашні»

22.00 Х/ф «Судний день»

00.00 Х/ф «Снег. Розділ перший»

TET

06.00, 03.30 Панянка-селянка

07.00 Найкраща оселя

09.00 М/ф «Дивопарк»

10.30 М/ф «Вартові легенд»

12.15 М/ф «Воллі»

14.00 М/ф «Рая та останній дракон»

15.45 Х/ф «Щоденник няні»

17.45 Х/ф «Зоряний пил»

20.00 Х/ф «Містер та місіс Сміт»

22.00 Ліга сміху. 10 років

02.00 Розсміши коміка

02.40 Богиня шопінгу. Батли за патли

05.10 Зірки, чулки та галлівуд

5 КАНАЛ

06.10, 14.45, 00.50, 01.40 Гра долі

07.00 Натхнення

07.05, 00.00 Д/ф «Будуємо майбутнє»

08.00, 23.00 Час новин. Підсумки дня

08.30 Серед нас

09.00 Хвилина мовчання

09.01, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 21.00 Час новин

09.30, 10.15, 11.15, 12.35, 13.20, 14.15, 15.30, 16.15, 17.30, 18.20, 19.40 Марафон «Незламна країна»

20.00 Рандеву

21.45 ТРО Медіа

22.45 Новини BBC

23.45 Історія для дорослих

03.35, 04.30 Д/ф

K1

03.00 Дай лапу

05.00 Так не буває

07.10, 00.55 Інший світ

10.00, 10.50, 16.40, 17.40 Т/с «Мисливці за реліквіями»

11.40, 18.30, 22.25 Камон з узол і манько

12.50 Світ_огляд з машею себєвою

14.10 Орел і решка. Дайджест

16.00 Пригоди з Яною Метьолкіною

21.00 «Покутні. Разом по світу»

23.35 Хижі до іжі

НТН

06.00, 17.30 «Речдок»

09.20, 01.05 Випадковий свідок

10.50, 23.30 Т/с «ФБР»

12.25, 19.20 Т/с «Гаваї 5.0»

14.00, 21.00 Т/с «NCIS»

16.30 «Речдок. Велика справа»

02.40 «Речовий доказ»

04.10 Правда життя. Професійні байки

05.00 «Таємниці світу»

НОВИЙ КАНАЛ

03.15 Знають навіть діти

03.35 Універсчек

04.10 Екси

05.35 Азійський check-in

07.20 Т/с «Будиночок на щастя»

11.25 Х/ф «Утікач із того світу»

13.40 Х/ф «Автобан»

15.25 Х/ф «Смертельні перерони»

17.25 Х/ф «Острів»

20.00 Х/ф «Війна майбутнього»

22.40, 00.10 Х/ф «Вбити Білла. Частина перша»

00.00 Звернення президента

00.50 Х/ф «Оселя зла»

02.25 Служба розшуку дітей

02.30 Аферисти в сітях

ЕСПРЕСО TV

00.00, 18.15 Великий ефір василя зими

01.45, 05.00, 13.10, 20.00, 21.15 Вердикт з сергієм руденком

02.45 Світгляд з євгеном магдою

03.30, 11.10 Коментар з антоном борковським

04.00 Євроінтеграція з юрієм фізером

04.45, 14.45 Судовий контроль з тетяною шустровою

06.00, 16.10 Європейці з лесею вакулюк

07.00, 08.00, 10.00, 11.00, 12.00, 16.00, 18.00 Новини

07.10, 08.10, 09.01, 10.10 Інформаційний марафон

09.00 Хвилина мовчання

12.30 Розмовна студія

14.10 Донбас реаліі

15.00, 22.00 Центр європи

17.00 Студія захід з антоном борковським

21.00 BBC news україна

23.00 Свобода live

ПІКСЕЛЬ

06.00, 13.00, 22.30, 04.00 М/с «Баранчик Шон»

06.30, 02.40 ТiВi Абетка

07.00 Зірки-Малюки

07.30 Майстерні Бібі

08.30, 15.00, 18.30, 00.50 М/с «Хорообрі зайці»

09.05 Здорове харчування

09.20, 14.35, 23.30 Кумедні

10.00, 18.00, 21.30 М/с «Тобот»

10.30, 17.30, 22.00 М/с «Бейблейд Х»

11.00, 17.00, 20.30 М/с «Супергерой Коді»

11.30, 15.30, 19.00 М/с «Робокар Полі»

12.00, 16.30, 20.00 М/с «Бджілка Мая»

12.30, 16.00, 19.30 М/с «Віспер»

13.30 Online-садок НУМО (UNICEF)

14.00, 01.20, 03.30 М/с «Майстерня Бібі»

14.30 М/с «Іскорки суперсил»

21.00 М/с «Космічний старт»

00.00, 05.00 Хі та Ха

01.50 М/с «Гав Гав Гав»

02.20 Зірки Малюки

03.00 Веселі саморобки

МЕГА

06.00 Шість соток

07.50 Удачний проект

08.50 Містична україна

09.40 Брама часу

10.30, 16.05 Таємниці світу

11.40, 19.50 Синя безодня

12.35 Містика: безтілесні

14.30 Містичні історії

17.25 Код доступу

17.50, 23.40 Королі франції

21.50 Мисливці і здобич

01.20 Правда життя

02.50 Скептик

ENTER-ФІЛЬМ

06.00 Спеціальні репортажі валерії мікульської

06.30, 02.30 Україна вражає

07.30, 00.00 Зіркові долі

08.00, 18.30, 22.00 «Таємниці світу»

09.00, 00.30 Корисні поради

10.00 Садові поради

11.00, 16.00 Т/с «мафіоза»

13.00, 19.00 Т/с «комісар Рекс»

18.00, 23.00 Скептик

01.00 Квадратний метр

02.00 Україна: забута історія

03.00 Єдині новини

FILM.UA DRAMA

06.00, 06.40, 07.30, 08.15, 16.45, 17.35, 18.25 Т/с «Грєчанка»

09.05, 09.55, 10.45, 19.15, 20.05, 20.55 Т/с «Відважні»

11.35, 12.25, 13.15, 21.45, 22.35, 23.20 «Страх у твоєму домі»

14.00, 14.55, 15.50, 00.10, 01.05, 01.55 Т/с «Жіночі секрети»

02.45, 03.35, 04.20, 05.10 Т/с «Кафе на Садовій»

БІГУДІ ТБ

06.00, 07.30, 04.30 Сімейні мелодрами

06.30 Телемагазин

10.10, 18.00 Т/с «Заборонене кохання»

12.10, 20.00 Т/с «Червоні бутони»

14.45, 22.40 Говорить українською

00.30 Т/с «Щоденники темного»

02.10 Т/с «Хостел»

СОЛНЦЕ

06.00, 17.00, 03.50 Т/с «Пані Фазилет і її доньки»

06.45, 02.20 Зв'4.

16.05, 00.55 Т/с «Справа Дойлів»

20.10 Т/с «СіЕсАй»

21.55 Т/с «Менталіст»

23.20 Т/с «Мислити як вбивця»

ПЛЮСПЛЮС

05.50, 02.45 Казка з татом

06.00, 19.15, 04.40 Корисні підказки

06.40 М/с «Світ чекає на відкриття»

06.50, 16.40, 22.15 М/с «Оггі Кукарачі»

07.15, 21.25 М/с «Губка Боб»

08.10, 17.30 М/с «Елвін і бурундуки»

09.20 М/с «Маленьке містечко»

10.10 М/с «Історія жителів Сильванії»

10.20, 19.20 М/с «Супер Крила»

11.00 М/с «Вулиця Сезам»

11.30, 19.40 М/с «Свинка Пеппа»

12.35 М/с «Край бейбіс меддж тірс»

13.15 М/с «Бєбі Борн»

13.20 М/с «ЛОЛ»

13.25 М/с «Рейнбоу Хай»

13.30 М/с «Піратікс - світ пригод»

13.35 М/с «Дикі Скрічери»

14.00, 18.20 М/с «Сантьяго та його моря»

14.25 М/с «Бейблейд Х»

14.50, 17.50 М/с «Ніндзяго»

15.20 М/с «Монстр-Хай»

15.45 М/с «Діностер»

16.10, 18.45 М/с «Щенячий патруль»

17.05 М/с «Губка боб»

20.00 М/с «Блуї»

20.30 М/с «Леді Баг і Супер Кіт»

21.00 М/с «Тара Данкан»

00.00 Знімала мама

02.25 Світ чекає на відкриття

БОЛТ

06.00, 06.45, 07.35, 08.20, 23.55, 00.35, 01.25, 02.15 Т/с «Відважні»

09.15, 10.05, 10.55, 11.50 Т/с «Контакт»

12.35, 13.25, 14.15, 15.05, 20.35, 21.25, 22.15, 23.00 Т/с «Ніконов та КО»

15.55, 16.45, 17.30, 18.15, 03.00, 03.45, 04.30, 05.15 Т/с «Пошта»

19.10, 19.55 Т/с «Гаряча точка»

XSPORT

06.00 Grand tour

07.10 Турнір з професійного боксу та кїкбоксінгу

09.10, 10.55, 12.00 Телемагазин

10.40 Бокс

11.40 Змішані єдиноборства

17.45 Х/ф «Чистий гравець.»

19.50 Більярд. Вільна піраміда з продовженням. B2b gold cup 2025 г. Фінал

21.30 The football review. Прем'єра

22.00 Х/ф «Святі і солдати»

23.45 Більярд. Вільна піраміда з продовженням. B2b gold cup 2025 г. Пієфінал

03.00 Інформаційний марафон

VIASAT EXPLORER

07.15 Австралійські ловці бугаїв

07.45, 08.45, 11.35, 12.30, 15.20, 16.15, 19.05, 20.05, 22.00, 23.50, 02.45 Австралійські золотощукачі

09.40 Прокляття мерця

10.35 Масштабні інженерні помилки

13.25, 17.15, 03.35 Австралійські мисливці на лобстерів

14.25, 18.10, 22.55 Золото Юкона

21.00, 00.50 За ґратами

01.50 Австралійські далекобійники

04.20 Реальні далекобійники

05.10 Реальні далекобійники

05.55 Лісоруби

VIASAT HISTORY

07.10 Заборонена історія

08.10, 01.25, 02.25 Хіт-парад військової техніки

09.10, 15.35 Чорні фараони

10.15, 16.40 Імператор

11.15, 17.35, 04.10 Таємне життя римських імператорів з Мері Бірд

12.25, 18.50, 00.20, 03.20 Друга світова війна

13.30, 14.30, 19.55, 20.55 Друга світова

22.00, 23.05 Хіросіма

05.10 Королеви, які змінили світ

ZOOM

06.00 «Страх у твоєму домі»

07.40 Випадковий свідок. Катастрофи

08.30, 01.30 «Судові справи»

11.10, 05.00 «Речовий доказ»

12.15, 19.40 «Речдок»

16.20 «Легенди карного розшуку»

18.00 Т/с «Морський патруль»

23.00 «Реальна поліція»

00.25, 04.10 «Таємниці світу»

02.20 «Історії війни. Нескорені»

03.00 «Правда життя»

NATIONAL GEOGRAPHIC

06.10, 05.50 Наукові дурниці:

06.35 Останні велетні: Дика риба: Гострі як бритва

07.25 Останні велетні: Дика риба: Могутній тарпон

08.10 Останні велетні: Дика риба: Без різких рухів

09.05 Інстинкт виживання: Небезпечне сафарі в Африці: Пустельні кочівники

10.00 Інстинкт виживання: Небезпечне сафарі в Африці: Долина гігантів

11.00 Інстинкт виживання: Небезпечне сафарі в Африці: Безпечні води

11.55 Непокірний острів: Прогалини в тігєні

12.50 Непокірний острів: Мокре майбутнє

13.45, 22.55 Крижана дорога: Біда не приходить одна

14.45 Крижана дорога: Переполох

15.35 Розслідування авіакатастроф: Аварія в салоні

16.30 Розслідування авіакатастроф: Смертьельне випробування

17.25 Розслідування авіакатастроф: Аварійна посадка у Тихому океані

18.15 Цунамі: навилпередки з часом: Таїланд

19.10 Цунамі: навилпередки з часом: Термінові новини

20.05 Крижана дорога: Недоліки бездоріжжя

21.05 Крижана дорога: Назустріч безпеці

22.00 Крижана дорога: Плавати чи тонути

23.55 НЛО: Дослідження невідомого: Викривач НЛО

00.50 НЛО: Дослідження невідомого: Пілоти говорять відкрито

«ОДЕСЬКЕ ЖИТТЯ»

22 — 28 вересня

14 стор.

01.45 НЛО: Дослідження невідомого: Вчені на передовій

02.35 Крижана дорога: Плавати або тонути

03.25 Крижана дорога: Хаос на дорозі

04.15 Виживання у північних лісах: Відновлення

05.05 Виживання у північних лісах: Останній ривок

DISCOVERY CHANNEL

06.00 Махінатори: G-Wagen

07.00 Махінатори: Range Rover - 1 г.

07.30 Махінатори: Range Rover-

08.00 Як це влаштовано? Велотренажер, корунельські пірижки, машина для макаронів та шифер

08.30, 18.00 Як це зроблено?

09.00 Забуте та поховане: Грем Стілер

09.30 Забуте та поховане: Вілл Ральф

10.00 Металобрукхті

11.00 Мисливці за старовиною: класичні авто: Поштовий фургон «Morpic-Minor»

12.00 Махінатори: Mini Moke

13.00 Геній автодизайну: Новий двигун, нові проблеми

14.00 Турбодует: Поза дорогою, але вірним шляхом

15.00 Залізниця Алєски: Зрив

16.00 Голі та налякані: (фінал)

17.00 Махінатори: світове турне

18.30 Як це влаштовано? Сталева вата/Вите свічки/Ігрові автомати

19.00 Швидкі та гучні

20.00, 02.00 Розбирання на дорозі: Що за савалля

20.30, 02.30 Розбирання на дорозі: Небезпека на шосе

21.00, 03.00 Прикордонний контроль Італії

22.00 Поліцейська камера: Психопат

23.00 Аляска: останній рубіж: Секрети виживання

00.00 Реставратори

01.00 Бунтівний гараж: «Кама-ро» - вуличний боець

04.00 Махінатори: Кобра

05.00 Реставратори: Красива гра

1+1 УКРАЇНА 07.00, 02.50 Світ навиворіт 12.10 Х/ф «Правдива брехня» 15.00, 17.00 Х/ф «Термінатор» 20.00 Х/ф «Кінгс мен» 22.20 Х/ф «Мирний 21» 00.30 Х/ф «Кінгсмен» 04.05 Одруження наосліп 05.35 Життя відомих людей СТБ 03.00, 08.30 Т/с «Слід» 05.55 Т/с «Друзі 3А» 10.20 Мастершеф 14.55 Т/с «К.О.Д.» 19.00 Зважені та щасливі 23.35 Супермама ІSTV 2 03.00, 01.50 Т/с «Юрчишини 2» 03.25 Т/с «Відділ 44» 04.55, 06.05 Антисомбі 05.20, 07.05 Громадянська оборона 07.55 Хто хоче стати мільйонером? 08.55, 13.35 Т/с «Коп з мінуполю» 18.10 Х/ф «Бандерас» 20.15 Х/ф «Захисник» 22.00 Х/ф «Адреналін 2» 23.40, 00.10 Х/ф «Почерк кілера» 00.00 Звернення президента України 01.30 Т/с «Два з половиною чоловіки» 2+2 06.00, 05.00 Джедаї 08.45, 01.40 Загублений світ 13.40 Х/ф «Зламана стріла» 15.40 Х/ф «Робінзон Крузо» 17.10 Х/ф «ФанФан Тюльпан» 19.00, 21.40 Х/ф «День Незалежності» 23.45 Х/ф «Вторгнення» ТЕТ 06.00 М/ф 07.00 Ближче до зірок 10.00 М/ф «Кіт Грім і зачарований дім» 11.30 М/ф «Монстри проти прибульців» 13.00 Х/ф «Щоденник няні» 14.50 Х/ф «Паркувальник» 17.00 Х/ф «Персонаж» 19.00 Я люблю Україну 20.50 Х/ф «Післязавтра» 23.00 Х/ф «Прибуття» 01.05 Розмішки коміка 01.45 Найкраща оселя	02.35 Богиня шопінгу. Батли за патли 03.25 Панянка-селянка 05.05 Зірки, чутки та галлівуд 5 КАНАЛ 06.00, 00.50, 01.40 Гра долі 07.05, 00.00 Д/ф «Будуємо майбутнє» 08.00, 23.00 Час новин. Підсумки дня 08.50 Натхнення 09.00 Хвилина мовчання 09.01, 11.30, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.00, 21.00 Час новин 09.20 Наживо: Божественна літургія ПЦУ 12.00 Наживо: Божественна літургія УГКЦ 13.40, 14.10, 14.30, 21.35 Машина часу 15.20 Дайджест 16.00 Рандеву 17.15 Хто з Мірошниченко? 18.20 Марафон «Незламна країна» 19.30, 22.00 Д/ф «Окупація» 23.35 Серед нас 03.35, 04.30 Д/ф Н1 03.00 Крафтові мандри з евгеном синельниковим 04.45 Інший світ 07.10 Навколо м 09.50, 10.40, 11.30, 12.20 Т/с «Мисливці за реліквіями» 13.10 Орел і решка. Дайджест 14.00 Покутні. Разом по світу 16.35 Світ, огляд з машею себовою 18.20, 00.30 Орел і решка 21.00 Камон 2 з узол і манько НТН 05.50 «Речдок» 07.35, 17.30 «Речдок. Велика справа» 09.45, 23.30 Т/с «Елементарно» 15.15 Х/ф «Форпост» 22.30 «Школа мужності» НОВИЙ КАНАЛ 03.00 Зняють навіть діти 03.35 Універсчек 04.25 Екси 06.00 Азійський check-in 07.00 Однією правою 09.00 М/ф «Гоп» 10.50 Хто зверху? 12.45, 14.30 М/ф «Сімейка Крудсів» 16.15 Х/ф «Шпигунка на весіллі» 18.00 Х/ф «Рольові ігри» 20.00 Х/ф «Фрілансер» 22.00 Х/ф «Рейс навиліт»	23.55, 00.10 Поле 00.00 Звернення президента 00.55 Хто знає? 02.00 Х/ф «Оселя зла» ЕСПРЕСО TV 00.00, 03.00, 07.00 Суботній політклуб 01.00 Подкаст фм галичина 01.30 Євроінтеграція з юрієм фізером 02.30 Хроніки інформаційної війни з ольгою лень 04.45, 09.30, 13.45 Судовий контроль з тетяною шустровою 05.00 Донбас реалії 05.30 Реальний фронт з тара-сом березовцем 06.00 Студія захід з антоном борковським 09.00 Хвилина мовчання 09.01 Новини: підсумки тижня 09.40 Жінки на війні 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00 Новини 10.05, 11.05, 12.05, 14.05, 15.05 Інформаційний марафон 13.05 Реальний фронт 16.00, 23.00 Європейці з лесею вакулюк 17.00 Інформаційний марафон з миколаєм вереснем 19.00 Тиждень з андрієм смолієм 21.00 Антологія/Люди та мости 22.00 Близько політики, близь-ко світу 22.30 Крим реалії ПІКСЕЛЬ 06.00, 13.00, 22.30, 04.00 М/с «Баранчик Шон» 06.30, 02.40 ТіВі Абетка 07.00 Зірки-Малюки 07.30 Майстерні Бібі 08.30, 15.00, 18.30, 00.50 М/с «Хорообрі зайці» 09.05 Здорове харчування 09.20, 14.35, 23.30 Кумедні 10.00, 18.00, 21.30 М/с «Тобот» 10.30, 17.30, 22.00 М/с «Бей-блейд Х» 11.00, 17.00, 20.30 М/с «Су-пергерой Коді» 11.30, 15.30, 19.00 М/с «Ро-бок ар Полі» 12.00, 16.30, 20.00 М/с «Бджілка Мая» 12.30, 16.00, 19.30 М/с «Віспер» 13.30 Online-садок НУМО (UNICEF) 14.00, 01.20, 03.30 М/с «Майстерня Бібі» 14.30 М/с «Іскорки суперсил» 21.00 М/с «Космічний старт»	00.00, 05.00 Хі та Ха 01.50 М/с «Гав Гав Гав» 02.20 Зірки Малюки 03.00 Веселі саморобки МЕГА 05.50 Шість соток 08.00 Удачний проект 09.00, 00.50 Королі Франції 09.50 Таємниці світу 11.50, 23.00 Містичні історії 14.10 Містика: безтілесні 16.00 Дикий еллоустоун 17.50 Мисливець і здобич 22.00 Буті звіром 01.40 Скарб.Уа 02.20 Скептик ENTER-ФІЛЬМ 06.00 Підроблена історія 06.30, 01.00 Україна: забута історія 07.30 Спеціальні репортажі валерії мікульської 08.00, 01.30 Україна вражає 09.00, 00.30 Корисні поради 10.00 Садові поради 10.35 Шість соток 11.30, 00.00 Зіркові долі 12.00 Т/с «Комісар Рекс» 22.00 «Таємниці світу» 23.00 Скептик 02.00 Квадратний метр 03.00 Єдині новини FILM.UA DRAMA 06.00, 06.45, 07.35, 08.20, 16.50, 17.40, 18.30 Т/с «Гречанка» 09.10, 10.00, 10.50, 19.20, 20.10, 21.00 Т/с «Відважні» 11.40, 12.30, 13.25, 14.15, 15.05, 16.00, 21.50, 22.40, 23.35, 00.25, 01.15, 02.10 Т/с «І будуть люди» 03.00, 03.45, 04.30, 05.15 Т/с «Не хочу тебе втратити» БІГУДІ ТБ 06.00, 04.30 Сімейні мело-драми 06.30 Телемагазин 07.30, 23.50 Говорить Україна 12.45 Т/с «Заборонений плід» 18.00 Т/с «Величне століття. Роксолана» 01.40 Т/с «Щоденники тем-ного» 03.00 Т/с «Хостел» СОЛНЦЕ 06.00, 16.35 Т/с «Пані Фазілет і її доньки» 10.10 Зх4. 11.30, 02.15 Т/с «Справа Дойлів» 20.30 Т/с «Менталіст» 00.40 Т/с «Мислити як вбивця»	ПЛЮСПЛЮС 05.50, 02.45 Казка з татом 06.00, 04.40 Корисні підказки 06.40 М/с «Світ чекає на відкриття» 06.50, 22.15 М/с «Orri і Кукарачі» 07.15 М/с «Губка Боб» 08.10, 21.25 М/с «Елвін і бурундуки» 09.20 М/с «Маленьке містечко» 10.10 М/с «Історія жителів Сильванії» 10.20 М/с «Супер Крила» 11.30 М/с «Свинка Пеппа» 12.35 М/с «Краї бейбіс меджік тірс» 13.15 М/с «Бєбі Борн» 13.20 М/с «ЛОЛ» 13.25 М/с «Рейнбоу Хай» 13.35 М/с «Дикі Скрічери» 14.00 М/с «Сантьяго та його моря» 14.25 М/с «Бейблейд Х» 14.50 М/с «Ніндзяго» 15.20 М/с «Монстр-Хай» 15.45 М/с «Диностер» 16.10 М/с «Щенячий патруль» 16.40 М/с «Губка боб» 17.30 М/ф «Робінзон Крузо. Дуже населений острів» 19.00 М/ф «Панда Кун г- Фу - 3» 20.30 М/с «Леді Баг і Супер Кіт» 00.00 Знімала мама 02.25 Світ чекає на відкриття БОЛТ 06.00, 06.50, 07.35, 08.20 Т/с «Відважні» 09.15, 10.00, 10.50, 11.40, 12.25 Т/с «Мисливці за реліквіями» 13.10, 13.55, 14.40, 15.20, 16.00 Т/с «Гаряча точка» 16.50, 17.45, 18.35, 19.25, 20.15, 21.10, 22.00, 22.50 Т/с «Контакт» 23.40, 00.25, 01.15, 02.05, 02.55, 03.40, 04.30, 05.15 Т/с «Ніконов та КО» XSPORT 06.00 Grand tour 06.55, 19.25 Професійний вечір боксу. Осінній три-лер на дикому заході west fight X espada promotion 08.40 Total combat. Прем'єра 09.10, 10.55, 12.00 Теле-магазин 10.40 Бокс 11.40 Змішані єдиноборства 17.45 Х/ф «Мортал Комбат»	21.00 Арнольд. Прем'єра 22.00 Х/ф «Пеле» 00.05 Спідвей. Гран-прі. Етап 10. Воєнс 00.50 Благодійний вечір професійного боксу: black sea rumble 03.00 Інформаційний марафон VIASAT EXPLORER 06.25, 06.55 Австралійські ловці бугаїв 07.30, 08.35 Мисливці за підземними скарбами 09.40, 14.25, 15.25, 16.15, 17.15, 18.10, 19.10, 20.05, 21.00, 22.00, 22.55 Австралійські золотошукачі 10.35 Австралійські мисливці на лобстерів 11.35 Велика рибальська пригода 12.35 Останні капітани 13.30 Великі лісоруби 23.50, 00.50 Австралійські далекобійники 01.45, 02.40 Золото Юкона 03.25, 04.15, 05.05, 05.55 Автомобілі мрії VIASAT HISTORY 06.00, 09.00, 10.05 Усипальниці Єгипту 07.20 Родові прокляття 07.55 Хіт-парад військової техніки 11.10 Титани Холодної війни 12.15, 13.20, 19.40, 20.45 Хіросіма 14.35 Манхеттенський проект у кольорі 15.35, 16.30 1945 г. : дні, що змінили світ 17.45, 18.45 Друга світова 22.00, 23.05, 00.05, 04.55, 05.45 Стародавній апокаліпсис 01.10 Секретні досьє нацистів 02.10 Код Гітлера 03.15 Таємна наука нацистів 04.00 Владики Рейху ZOOM 06.30 «Страх у твоєму домі» 10.40, 05.00 «Речовий доказ» 11.50 Випадковий свідок. Катастрофи 13.10 «Речдок» 17.15 «Легенди карного розшуку» 18.45 Т/с «Морський патруль» 23.00 «Реальна поліція» 00.15, 04.00 «Таємниці світу» 01.15 «Судові справи» 02.10 «Театр бойових дій. Прихисток» 02.50 «Правда життя» NATIONAL GEOGRAPHIC 05.40, 05.50 Наукові дурниці: 06.00 Інженерна Європа: Нідерланди	06.50 Суперспоруди Третього рейху: Мегакораблі Тихого океану 07.45 Суперспоруди Третього рейху: Японські захисні суперспоруди 08.35 Втрачені кораблі Другої світової війни: Титан Вранішнього сонця 09.30 Втрачені кораблі Другої світової війни: Есмінець Джонстон: найбільша втрата Америки 10.20 Загублені скарби Єгипту: Розкрадачі гробниць 11.15 Чингісхан: Таємна історія монголів: Темуджин. Хлопчик, якому судилося стати ханом 12.10 Чингісхан: Таємна історія монголів: Народження імперії 13.05 Європа з висоти пташи-ного польоту: Британські острови 14.00 Інженерна Європа: Німеччина 15.00 Найкращі льотчики: Нове покоління: Точна посадка 15.55 Суперспоруди Тре-тього рейху: Японська залізниця смерті 16.50 Суперспоруди Третього рейху: Війна Гітлера у повітрі 17.50 Остання таємниця Клео-патри: Остання таємниця Клеопатри 19.10 Царство мумій: Таємна кімната 20.05 Царство мумій: Порожній саркофаг 21.05 Царство мумій: Зламаний друк 22.00 Царство мумій: Слуги богині змії 22.55 Контрабанда з Маріанною Ван Зеллер: Мисливці на акул 23.55 Впіймати контрабанди-ста: операція у тропіках: Кокаїн на пляжі 00.50 Впіймати контрабанди-ста: операція в тропіках: Кокаїн на пляжі 01.45 Впіймати контрабан-диста: Метамфетамін у місті 02.30 Впіймати контрабанди-ста: Гуакомолє з кокаїном 03.20 Впіймати контрабанди-ста: Гора метамфетаміну 04.10 Впіймати контрабанди-ста: Наркотики, пістолети та гроші 05.05 Впіймати контрабан-диста: Немає спокою нечестивцям	«ОДЕСЬКЕ ЖИТТЯ» 15 стор. 22 — 28 вересня DISCOVERY CHANNEL 06.00 Як це влаштовано? Карбонове волокно, реставрація антикваріату, тягачі, фігурки на радіаторі 06.30 Як це влаштовано? Кейси для інструментів, шербет, шкільні автобуси 07.00 Як це влаштовано? Шліфувальні машини, макети природних зон, штукатурка, двері, що згортаються 07.30 Як це влаштовано? Пре-соване скло, надбудови для пікапа, пряжа із Аль-пака, канцелярські ножі 08.00 Махіватори: Автолюбители наступають 09.00 Махіватори 10.00, 11.00, 19.00 Рестав-ратори 12.00 Багачині війни: Блискучі стовпи 12.30, 13.00 Багачині війни 13.30 Багачині війни: Скарб світової війни 14.00 Будинки на деревах: Медитація серед дерев 15.00 Будинки на деревах: Кон-дитерська на дереві 16.00 Рятувальники майна: Компанія Ноланд 16.30 Рятувальники майна: Будинки священика церкви св. Агати 17.00 Забуте та поховане: Темпшир 17.30 Забуте та поховане: У серці Оксфордшира 18.00 Реставратори: Ідеальний гардероб 20.00, 03.00 У серці бурі: Helene's Appalachian Hellscare 21.00 Швидкісні копії 22.00, 23.00 Автобан А 00.00 Найгучніші злочини: Раптовий напад 00.30 Найбільш гучні злочини: Спіймани на місці злочину 01.00 Золота лихоманка: Ле-генда про Поркюпайн-Крік 02.00 Золота пропасниця 04.00 Рятувальники майна: Ка-толицька школа Святого Михайла 04.30 Рятувальники майна: Ферма у стилі грецького відродження 05.00 Рятувальники майна: Меблева фабрика Геть 05.30 Рятувальники майна: Особняк Піклів
--	---	---	---	--	--	---	---

Снасть для вітрил					Соєвий сир		Застій крові, лімфи	Балка, що підтримує палубу					Блудна ...		Карбіо-раторне мастило	Сім'я – домашнє ...	Одяг пароха		Камінь для мурування		Комп'ютерна програма	
Мрія не-заміжньої юнки		Проти-лежність виїзду	Коротка шахова партія		Пульс життя					Документ понтифіка		Китайська порода собак	Причіпл. бур'ян-колючка						Заку-порює вену		Дизайнер ... До-рожка	
Засіб від печії		Команда кранівнику					Панування на ринку одного виробника	Тасьма у книзі		Хворос-тина					Добірні військ. частини		Гурт баранів					
								Чер-вона качка					Міне-ралка “... квасова”		Наказний гетьман ... Сомко							
	Стійкість, мужність	Метало-різальн. інструмент		Недо-торка в музеї	“Тил” сокири					Гніт, утиск								Листівка-сердечко				
								Шум юрби		Зворотний бік пред-мета		Спадковий масток на Русі	Казковий летючий ...						Алжир-ське місто		Зверх-ність, панування	
	Її за-душив Отелло		Товкачик для проса		Підземне укриття під час війни												Пірат з книг Сабатіні					
Стри-жень Землі	Дохід здир-ника		Піст в ісламі							Вироб-ничий колектив		Байди-ки б'є	Зна-мення					Бук-сирий канат	Трава на столі водяника		Україн. плавець, чемпіон світу	
					Давній мешканець Криму					Холоп Спарти					“Веселі, брате, ... настали”	... Делон					Основе не положення доповіді	
	Юний бог із луком					Балкон всередині церкви		Спідниця з клинами-вставками				Агре-сивна мавпа					Франц. сатиричний театр XVI ст.					
						Сусід Туреч-чини				Окурю-вання димом							Період кайно-зою					
	Коник-гігант	Доставка нового товару						Пісня кобзаря					Недо-свідчена людина					Тварина коляд-ників				
Увесь світ за Шекспі-ром						Шовк із полис-ком				Місто страти Жанни д'Арк						Гора, символ Вірменії						

Золото Полуботка:

чи зберігає англійський банк багатства для незалежної України?

Українські скарби в Англії

Ех, я знову нещодавно захотів до Лондона! Ні, я там ніколи не був, але вже хотів. І от знову захотів. Це коли там, у Лондоні, у Білій вежі Королівської зброярської палати відкрили експозицію з легендарною шаблею гетьмана Івана Мазепи.

Це перший випадок, коли українську культурну спадщину презентували в одному з головних музеїв світу. Загальновідомо, що Росія віками намагалася очорнити ім'я гетьмана, але зараз він отримує заслужене визнання як герой, який боровся за суверенітет і свободу України.

Що ж, сперечатися важко: англійці молодці й у цьому, та й загалом у питанні нішньої підтримки України в її боротьбі з ординцями. Добре допомагають. Правда, хотілося б більше.

А ще, був би я в Лондоні, хотів би поставити англійцям запитання: шановні англійці, леді та джентльмени, а що там із величезною кількістю золота, нібито залишеного у 1723 році на зберігання під відсотки в одному з ваших банків українським гетьманом Павлом Полуботком?

Ох, як би воно нас зараз виручило! Звісно, ключове слово тут — НІБИТО: хтось вважає цю історію легендою, хтось упевнений, що все так і було. Що ж, як кажуть в Одесі, у кожному жарті є частка жарту. Так, не виключено, і в кожній легенді може бути частка правди. Давайте згадаємо цю історію.

Як народилася легенда про скарби Полуботка

Коли у 1722 році помер гетьман Скоропадський, нового не обирали: цар, бачте, був проти. Тимчасово виконував обов'язки гетьмана Павло Полуботок — шанований чернігівський полковник.

Це був інтелектуал, знавець іно-

земних мов, випускник Києво-Могилянської академії. Царські посланці, які шпигували за ним в Україні, доносили, що Полуботок, котрий відстоював козацькі привілеї, є недругом. Хоча для Петра Першого це новиною не було. Ще 1708 року він у Глухові проголосив Скоропадського гетьманом. До того йому рекомендували кандидатуру Полуботка. Ось що відповів Петро: «Полуботок за надто хитрий, з нього може вийти другий Мазепа».

За деякими даними, Полуботок якось зустрічався з царем і мав з ним розмову. Для розуміння суті — цитата з його звернення до царя: «Урядники московські, що панують над нами і не знають прав та звичаїв наших, та майже неписьменні, відають тільки те, що їм вільно робити усе, не займаючи лише душі наші».

Цар розлютився, і в листопаді 1723 року наказав заарештувати всіх прибулих козацьких депутатів на чолі з Полуботком. Допити, тортури... У грудні 1724 року Полуботок помер у Петропавлівській фортеці.

Так от, легенда свідчить, що перед поїздкою до царя Полуботок, добре розуміючи, з ким має справу, побував у Лондоні й таємно віддав на зберігання 200 тисяч золотих монет Банку Англії під 7,5 %. Сума грошей, банк і відсотки відрізняються у різних варіантах: деякі «джерела» вказують на дві бочки із золотом, 500000 чи 1000000 червонців, 2,5 % чи 4 %, Банк Ллойда або Банк Британської Ост-Індської компанії.

Золото для незалежної України

У заповіті Полуботок нібито відписав 80% золота майбутній незалежній Україні, а решту — своїм правонаступникам. Хтось вважає, що це було близько 11 тонн золота (у деяких «джерелах» — від 10 до 14 тонн).

Чесно кажучи, якась муть! Так, за Петра карбували золоті червонці, монета була високої проби (986), тобто практично чисте золото. Для розуміння: у більшості з нас на руці обручки 583-ї проби, тобто в них майже вдвічі менше дорогоцінного металу. Вжив той червонець 3,47 грама.

Червонці Петра I карбувалися переважно як престижні монети й не були масовими грошима в обігу. Ну і звідки тоді таке їхнє незліченне число? І навіть якщо Полуботок залишив в Англії мільйон червонців, то це «усього» 3,47 тонни золота.

Що ж, можливо, там були більш важкі іноземні монети. І ще одне запитання залишилось без відповіді: а чиє золото «заховав» гетьман Полуботок? Я далекий від думки звинуватити шановану людину в тому, що він так учинив із скарбницею Війська Запорозького. Може, це було колективне рішення? Чи то був «пенсійний фонд» особисто Полуботка? Бог знає...

Перші чутки про величезні багатства гетьмана з'явилися у 1860-х роках, однак широку відомість історія здобула 1907 року, коли її опублікували в російському журналі «Новое время».

1908 року МЗС Росії доручило рознюхати тему своєму консульству в Лон-

Павло Полуботок.

доні. У 1909 році відбувся з'їзд нащадків Полуботка. Там зібралося близько 100 осіб, які нібито мали підстави вважати себе нащадками гетьмана, але прямих спадкоємців по чоловічій лінії не знайшлося.

З'їзд ухвалив рішення створити з присутніх комісію для пошуків спадщини й найняти адвоката. Але перший раз у Лондон вони їздили намарно, а другу поїздку зірвала Перша світова війна.

За деякими даними, у 1922 році до Повноважного представництва України в Австрії (Відень) звернувся чоловік із Бразилії. Назвався Остапом Полуботком — прямим нащадком одного із синів гетьмана. Чоловік показав послу Юрію Коцюбинському (це син того Коцюбинського, якого ми всі проходили у школі) фотокопію документа про вклад Полуботка, оригінал якого нібито зберігається у надійному місці, і запропонував угоду: він передає право на отримання грошей уряду України, а за передачу оригіналу документа отримує 1% накопиченої величезної суми.

Тодішні «верхи» це питання «обговорили» на засіданні Президії Всеукраїнського Центровиконкому і вирішили «похвилювати море палицею». Але спроба переговорів із Банком Англії зазнала фіаско. Англійці нібито відмовили з тієї причини, що Україна все ще не є незалежною державою.

Існують твердження, що можливі претензії СРСР на спадщину Полуботка були предметом переговорів із Великою Британією і в повоєнні роки (Друга світова війна), і, нібито, були досягнуті домовленості, що СРСР відмовляється від цих претензій в обмін на анулювання різних боргів перед Великою Британією.

Ось така, нібито, історія. Крапку не ставлю, нехай буде загадкове багатокрап'я...

Валерій БОЯНЖУ, Херсон – Одеса

Василь Волков. «Імператор Петро I відвідує наказного гетьмана Полуботка у казематі Петропавлівської фортеці 1724 року», 1900 р.

ПРИВАТНІ ПОВІДОМЛЕННЯ

КУПЛЮ

Куплю швейну машинку Zinger. Тел. (098) 809-80-90.

РЕМОНТ

Ремонт холодильників. Гарантія. Тел.: (067) 487-80-58.

Холодильщик Аркадій. Стаж - понад 40 років. Тел.(048) 787-91-84, Viber (094) 948-21-84.

Ремонтхолодильників. Тел.: (048) 706-91-62, (048) 764-79-92, (050) 392-36-09, (094) 932-11-62.

РІЗНЕ

Потомствена Софія підкаже, як вирішити любовні проблеми, як зняти негатив, позбутися страху та їхніх причин, повернути коханого. Допоможе у бізнесі, кар'єрі. Працює на відстані. Прийом проводить у м. Одесі. Тел. (098) 936-95-15, Viber (066) 647-53-80.

Повідомлення про намір отримати дозвіл на викиди

Товариство з обмеженою відповідальністю «ЕКВАДОР ПЛЮС» (ТОВ «ЕКВАДОР ПЛЮС»), ЄДРПОУ 39141643, юридична адреса: 65009, Одеська область, м. Одеса, вул. Сонячна, будинок 5, поверх 5; місце розташування об'єкта: Одеська область, м. Одеса, пляж Аркадія, центральна Алея, 2, контакти: +38 (063) 056-91-20, e-mail: redchyt1962@gmail.com, повідомляє про намір отримати дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами.

Об'єкт ТОВ «ЕКВАДОР ПЛЮС» спеціалізується на діяльності з надання послуг харчування і відпочинку населення. Підприємство не підпадає під дію положень Закону України «Про оцінку впливу на довкілля».

На території підприємства розташоване таке обладнання, яке є джерелами викидів забруднюючих речовин: дизель-

генератор, холодильне обладнання, кондиціонери, кухонне обладнання (духова шафа, пароконвектомат, фритюрниця, теплан, хоспер).

При експлуатації об'єкта річні викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря складають 0,41708634 т/рік (без врахування вуглецю діоксиду), у т.ч.: речовини у вигляді суспендованих твердих частинок, недиференційованих за складом — 0,00751764 т/рік, оксиди азоту (у перерахунку на діоксид азоту) — 0,305368 т/рік, оксид вуглецю — 0,0548016 т/рік, метан — 0,001278 т/рік, азоту(1) оксид (N₂O) — 0,001065 т/рік, вуглецю діоксид — 31,472 т/рік, діоксид сірки (діоксид та триоксид) в перерахунку на діоксид сірки — 0,04021294 т/рік, ацетальдегід — 0,00037713 т/рік, акролеїн — 0,00110935 т/рік, кислота оцтова — 0,00095057 т/рік, фенол — 0,0000083 т/рік, формальдегід — 0,000004919 т/рік, натрію гідрооксид — 0,0027 т/рік, спирт етиловий — 0,00109289 т/рік, фреон — 0,0006 т/рік.

Відповідність пропозицій щодо дозволених обсягів викидів законодавству: обсяги видів забруднюючих речовин не перевищують затверджених гранично допустимих нормативів викидів, а викиди, які не підлягають регулюванню і за якими не здійснюється державний облік, не перевищують гігієнічних нормативів.

Зауваження та пропозиції щодо отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря стаціонарними джерелами необхідно надсилати протягом 30 календарних днів до Одеської облдержадміністрації, за адресою: пр. Шевченка, 4, м. Одеса, 65032, тел.: (048)718-93-26, e-mail: genotdel@od.gov.ua.

Оригінал-макет замовника.

Відповіді на сканворд із №36

Г	У	А	Ш	Т	Р	И	Х	С	В	О	Я	К	Ш	А	С	І
О	Р	У	А	О	Р	В	А	Г								
О	Л	І	Ф	А	Б	Р	У	С	Н	І	Ц	Я	Н	И	В	А
К	І	М	Л	А	Г	О	Е	К	В	І	Л	І	Б	Р	И	С
Ц	И	К	Л	А	К	Р	І	Ц	К	А	Д	Р	О	В	И	К
І	Н	С	Б	Р	У	К	К	Е	Р	М	О	Л	А	Н	І	Т
К	Л	І	П	К	Е	П	О	Х	А	Н	Р	І	Ж	Р		
І	П	У	А	Н	С	О	П	А	Г	Р	К	В	А	С	О	
О	Б	М	І	Н												
Р	Н	І	К	О	Л	А	С	Е	Т	И	К					
Р	Е	Ш	Е	Т	О											
Т	Ц	А	Р	І	В	Н	А	Р	І	Д	Н	Я	Р	А	К	Е
К	О	Л	Ь	З	А	Р	Я	С	К	А	А	А	Р	О	Н	І

Середа, 17.09	Четвер, 18.09	П'ятниця, 19.09	Субота, 20.09	Неділя, 21.09	Понеділок, 22.09	Вівторок, 23.09
+21°C вдень, +18°C вночі; пасмурно, дощ; вітер Пд.С, 2 м/с; тиск 756 мм рт.ст.	+17°C вдень, +25°C вночі; малохмарно; вітер Пн.З, 6 м/с; тиск 758 мм рт.ст.	+20°C вдень, +15°C вночі; ясно; вітер Пн.З, 4 м/с; тиск 763 мм рт.ст.	+22°C вдень, +18°C вночі; малохмарно; вітер Пн.З, 4 м/с; тиск 763 мм рт.ст.	+22°C вдень, +19°C вночі; ясно; вітер С, 3 м/с; тиск 763 мм рт.ст.	+22°C вдень, +19°C вночі; ясно; вітер Пд.С, 2 м/с; тиск 763 мм рт.ст.	+21°C вдень, +18°C вночі; ясно; вітер Пд, 2 м/с; тиск 760 мм рт.ст.
Ймовірність прогнозу — 80%			Ймовірність прогнозу — 70%		Ймовірність прогнозу — 60%	

ПРОГНОЗ МАГНІТНИХ БУР	спокійно	помірно	шторм	ФАЗИ МІСЯЦЯ	17 вересня	21 вересня	22 вересня
	18, 19, 20, 25, 26 вересня	17, 22, 23, 24, 27 вересня	21, 28 вересня		спадючий місяць	молодик	зростаючий місяць

